

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Podpora rodin s dětmi v zemích OECD

Support for families with children in OECD countries

Michaela Prudká

Plzeň 2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Podpora rodin s dětmi v zemích OECD“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne 24. 04. 2015

.....

Podpis autora

Obsah:

Úvod	6
1 Teoretická východiska	7
1.1 Sociální politika	7
1.2 Rodinná politika jako součást sociální politiky státu.....	8
1.3 Dílčí formy rodinných podpor	9
2 Systém státní rodinné politiky v České republice	11
2.1 Přímá podpora rodin s dětmi	11
2.1.1 Dávky státní sociální podpory	13
2.1.2 Dávky péstounské péče	15
2.1.3 Dávky nemocenského pojištění.....	18
2.2 Nepřímá podpora rodin s dětmi	20
2.2.1 Daňová opatření	20
2.2.2 Podpora rodin v pracovně-právní oblasti	21
2.2.3 Činnosti a aktivity pro podporu rodin s dětmi.....	25
3 Současný systém státní rodinné politiky v Rakousku.....	26
3.1 Charakteristické znaky sociálního systému	26
3.2 Podpora rodin s dětmi v Rakousku	31
3.2.1 Peněžní dávky vyplácené Vyrovňovacím fondem rodinných nákladů	32
3.2.2 Peněžní dávky vyplácené ze systému důchodového pojištění a systému pojištění pro případ nezaměstnanosti	35
3.2.3 Daňová zvýhodnění pro rodiny s dětmi	35
3.2.4 Pracovně-právní opatření	36
3.2.5 Ostatní opatření	37
4 Současný systém státní rodinné politiky v Lucembursku	39
4.1 Charakteristické znaky sociálního systému	39
4.2 Podpora rodin s dětmi v Lucembursku	40
4.2.1 Jednorázové příspěvky	41
4.2.2 Měsíční příspěvky	42
4.2.3 Roční příspěvky.....	43
4.2.4 Daňová opatření	44
4.2.5 Pracovně-právní opatření	44
5 Komparace systémů rodinné politiky ČR, Rakouska a Lucemburska.....	46

5.1 Porovnání sociálních systémů vybraných zemí v širším pojetí	46
5.2 Komparace přímé podpory rodin s dětmi ve vybraných zemích	47
5.2.1 Narození dítěte	48
5.2.2 Zajištění péče nezaopatřenému dítěti do 6 let věku	49
5.2.3 Zajištění péče nezaopatřenému dítěti nad 6 let věku.....	51
5.2.4 Zajištění pěstounské péče nezaopatřenému dítěti	51
5.3 Komparace nepřímé podpory rodin s dětmi ve vybraných zemích	52
5.3.1 Daňová opatření	52
5.3.2 Pracovně-právní opatření	53
6 Doporučení návrhů pro reformu rodinných opatření v České republice a	
výsledné zhodnocení	54
6.1 Doporučená reformní opatření	54
6.2 Výsledné zhodnocení	55
Závěr	57
Seznam tabulek a obrázků	58
Seznam použitých zkratk	59
Seznam použité literatury	60
Přílohy	66
Abstrakt	70
Abstract.....	71

Úvod

Rodina je v řadě zemí považována za základní jednotku společnosti. Je proto velice podstatné, a to mimo jiné s ohledem na současný pokles porodnosti a vyšší míru starší populace, aby stát prostřednictvím efektivních nástrojů rodinné politiky zajistil rodinám sociálně přátelské prostředí. Optimálně nastavená rodinná politika nemá vliv pouze na stabilitu stávajících rodin, ale rovněž dává podnět mladým párům k založení vlastních rodin a současně v souvislosti s rodičovstvím vštěpuje vysokou morální zodpovědnost.

K finanční soběstačnosti rodin stát přispívá přímou i nepřímou cestou, přičemž oba tyto modely podpory jsou uplatňovány nejen v České republice, ale i ve značné míře také v dalších zemích Evropské unie či členských zemích Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD).

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat základní aspekty sociální podpory rodin v České republice v komparaci k vybraným zemím OECD - Rakousku a Lucembursku. Bakalářská práce vede k vyhodnocení, v jakých oblastech je nastavení rodinné politiky České republiky efektivní, kde lze naopak spatřit stinné stránky a jakým způsobem je možné stávající systém transformovat v ještě kvalitnější.

Tato práce je tematicky rozčleněna do šesti samostatných kapitol, z nichž první čtyři důkladně analyzují teoretická východiska spjatá s rodinnou a sociální politikou a příslušným způsobem popisují peněžní a nepeněžní formy rodinné podpory napříč všemi vybranými zeměmi. Následující kapitola se již zabývá porovnáváním jednotlivých systémů podpory rodin s dětmi ve třech vybraných státech a hodnotí jejich přednosti i nedostatky. Předposlední kapitola a závěr práce přináší finální doporučení pro návrh reformy v oblasti systému podpory rodin s dětmi.

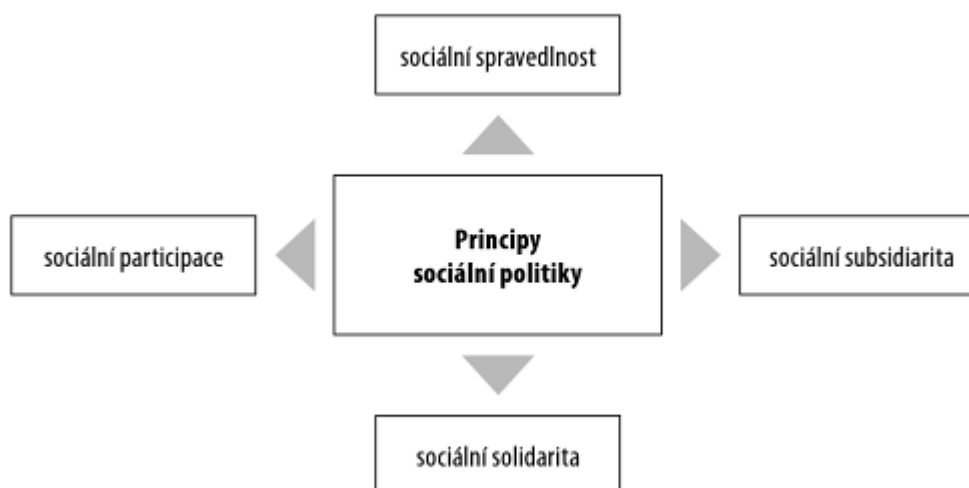
1 Teoretická východiska

1.1 Sociální politika

Sociální politika v rámci své zaopatřovací funkce, určené sociálně nezajištěným jedincům, vychází z několika základních principů, které tvoří:

- sociální subsidiarita,
- sociální participace,
- sociální spravedlnost,
- sociální solidarita. [10]

Obr. č. 1: Principy sociální politiky

Zdroj: [10, s. 56]

Princip subsidiarity je založen na sociální a ekonomické soběstačnosti obyvatel. Stát z nich nesmí primární povinnost, zasadit se vlastním přičiněním o naplnění základních potřeb a jeho pomocná ruka přichází na řadu až v krajních případech. [16]

Participace jednotlivce na sociálně-politických opatřeních primárně spočívá v jeho aktivní přímé účasti, kde ukázkovým příkladem mohou být rozličné formy pojištění, které si jedinec hradí sám ze svých příjmů a čerpá v případě předem definovaných sociálních událostí. [16]

Sociální spravedlnost je vnímána jako oceňování zásluh a úsilí jedince dosáhnout příznivých výsledků v oblasti vlastních zájmů. V současné době se v souvislosti s tímto

pojmem rovněž často hovoří o zásadě rovné příležitosti, kterou se zákonodárci snaží dodržovat např. přijímáním antidiskriminační legislativy. [16]

Mezi velice podstatné principy se řadí sociální solidarita, která souvisí především s přerozdělováním finančních prostředků pro předem definované skupiny obyvatelstva, tzn. obyvatelé s vyššími příjmy svými příspěvky zajišťují důstojné životní podmínky pro nízkopříjmovou část obyvatelstva.

Aktivní naplňování sociální politiky upravují jednotlivé zákonné normy, mezi něž patří zákon č. 187/ 2006 Sb., o nemocenském pojištění., zákon č. 117/ 1995 Sb., o státní sociální podpoře nebo také zákon č. 155/ 1995 Sb., o důchodovém pojištění. [10]

Cíle sociální politiky jsou podmíněny mnoha různými faktory, ze kterých lze jmenovat například historický vývoj státu, demografické a ekonomické faktory, politické uspořádání, druh vyznávaného náboženství a další. Je tedy zřejmé, že cíle sociální politiky ovlivněné výše uvedenými aspekty se budou v jednotlivých státech více nebo méně, ale přesto vždy lišit. Jisté je, že neexistují žádné dva cíle naprosto shodné. [16]

K dosažení cílů využívá sociální politika základních nástrojů právní, ekonomické a sociální podoby. Právní nástroje vymezují kompetence, určují pravomoci a podmínky pro uplatňování sociálních práv a rovněž garantují právní ochranu při jejich realizaci. Ekonomické nástroje určují možnosti rozvoje sociální politiky státu a zahrnují veškerá opatření, zaměřená na získávání finančních prostředků a jejich redistribuci v souladu se sociálními cíli (daňové odvody, příspěvky do pojistných fondů apod.). Sociální nástroje zajišťují sociální programy, určující hlavní směr sociální politiky státu a kolektivní vyjednávání mezi sociálními partnery, jehož cílem je dosažení kompromisu akceptovatelného pro všechny zúčastněné strany. [30]

1.2 Rodinná politika jako součást sociální politiky státu

Základní rysy rodinné politiky upravuje strategický dokument Ministerstva práce a sociálních věcí. Ten ustanovuje tento druh politiky jako soubor aktivit a opatření, vedoucích k podpoře jednotlivých rodin. Rodinná politika průřezově zasahuje do řady veřejných oblastí společenského života, např. bydlení, školství, zdravotnictví, či trhu práce. „*Rodinná politika se soustřeďuje na podporu rodin ve výkonu jejich přirozených funkcí, avšak nikoli na přebírání těchto rolí a zasahování do vnitřního života rodin, v tomto směru dbá na zachování jejich autonomie.*“ [33, s. 8]

Pilíře sociální politiky a s ní spjaté základy rodinné tematiky byly zakotveny do ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod. Základním článkem této listiny v kontextu rodinné politiky je čl. 32 a jeho hlavní teze definované v šesti odstavcích této právní úpravy:

- *„Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.*
- *Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající pracovní podmínky.*
- *Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.*
- *Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.*
- *Rodiče, kteří pečují o děti, mají právo na pomoc státu.*
- *Podrobnosti stanoví zákon.“* [42]

Za stěžejní oblasti podpory, na něž se rodinná politika České republiky zaměřuje, se považují:

- vytváření vhodných socioekonomických podmínek pro vyšší finanční zabezpečení rodin a slučitelnost pracovního a rodinného života,
- zajištění podpory institutu manželství a dosažení jeho dostatečné společenské prestiže,
- podpora rodin se specifickými potřebami,
- podpora všech subjektů, nápomocných rodinám
- zapojení krajů a obcí do rodinné politiky České republiky. [42]

1.3 Dílčí formy rodinných podpor

V českém i zahraničním prostředí převládají celkem dvě oblasti podpor, určené příjemcům z řad úplných i neúplných rodin:

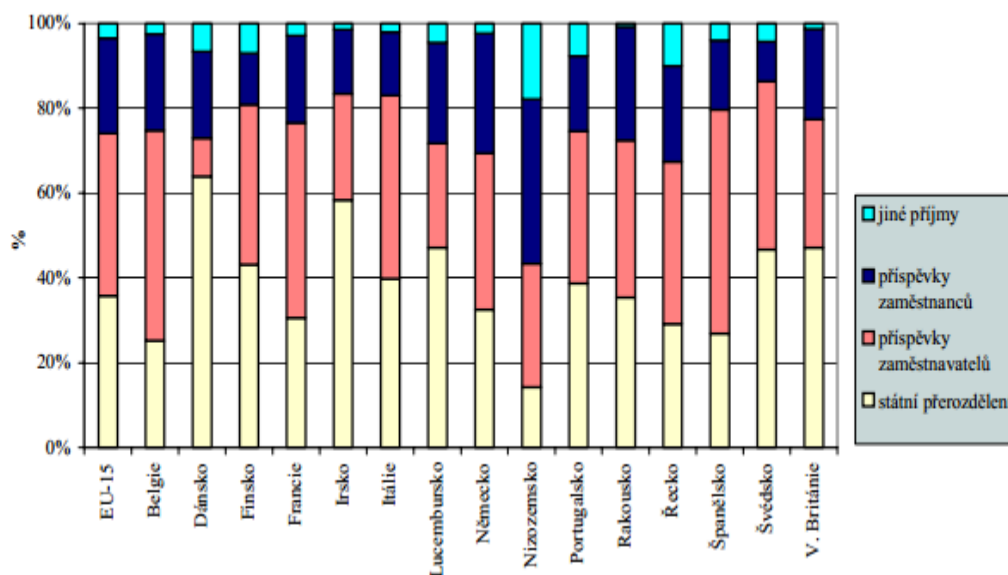
- přímá podpora, která zahrnuje jednotlivé sociální dávky ve formě peněžitých příspěvků ze systému státní sociální podpory a nemocenského pojištění,

- nepřímá podpora, poskytovaná ve formě finanční i věcné – např. daňové úlevy, sociální služby, institucionální zařízení pro péči o dítě apod.

2 Systém státní rodinné politiky v České republice

V širším pojetí je systém sociální ochrany státu, do něž je rodinná politika začleněna, financován ze tří hlavních zdrojů: z daňových prostředků, z příspěvků zaměstnavatelů a zaměstnanců a z ostatních zdrojů. Obrázek č. 2 znázorňuje podíl těchto tří zdrojů na celkovém financování sociální ochrany ve vybraných evropských zemích po roce 2003. Např. v Belgii se na financování nákladů na sociální ochranu podílí 72 % zaměstnavatelé svými příspěvky, zatímco ve skandinávských zemích lze naopak vyzorovat silný systém státní redistribuce daňových prostředků. [29]

Obr. č. 2: Distribuce finančních prostředků na sociální ochranu po roce 2003

Zdroj: [29, s. 12]

Česká republika se v tomto směru velice podobá například Španělsku. Nejvíce prostředků na financování sociální ochrany a tím i nákladů vynaložených na přímou a nepřímou formu rodinné podpory, plyne z příspěvků zaměstnavatelů a zaměstnanců, dále následují daňové zdroje a zbývající jiné příjmy, které se na platbách podílejí jen minimálně. [12]

2.1 Přímá podpora rodin s dětmi

Přímá finanční podpora rodin s dětmi vychází převážně ze systému státní sociální podpory. Tento koncept je ukotven v ustanovení § 1 odst. 1 a odst. 2 zákona o státní sociální podpoře: „*státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších*

sociálních situacích. Státní sociální podpora se ve stanovených případech poskytuje v závislosti na výši příjmu. Náklady na státní sociální podporu hradí stát.“ [41]

System státní sociální podpory je nepojistný a nárokový. Osoba, které vzniká nárok na přiznání dávky tak nemusí být pojištěncem a její nárok vzniká zpravidla při splnění zákonem stanovených podmínek. Ústřední podmínkou je však pobyt fyzické osoby, žádající o dávku, na území České republiky, což opět upravuje výše zmiňovaný zákon o státní sociální podpoře. [41]

Podle Krebse a kol. se za hlavní cíle dávek, plynoucích ze systému státní sociální podpory považuje:

- možnost sjednocení jednotlivých příspěvků určených rodinám s dětmi do jednoho celku,
- zavedení nových typů dávek, které umožňují řešit tíživou situaci rodiny, jež nemůže být řešena jinou cestou,
- docílení změny v koncepci nejužívanějších peněžitých dávek – to se událo např. v posledních letech, kdy byla výše přídatku na dítě odstupňována dle jeho věku. [25]

Dávky vyplácené prostřednictvím systému státní sociální podpory jsou rozděleny na dvě kategorie dle příjmových poměrů žadatele, a to na dávky testované, vycházející z příjmu žadatele a dávky netestované, poskytované nezávisle na jeho příjmu. Tyto dávky plynoucí ze státního rozpočtu mají v primární kompetenci Úřady práce ČR. [55]

V návaznosti na ustanovení § 2 zákona o státní sociální podpoře stát poskytuje rodinám s dětmi následující typy dávek:

- přídatok na dítě – testovaná dávka,
- porodné – testovaná dávka,
- rodičovský příspěvek – netestovaná dávka. [41]

Do přímé finanční podpory se řadí rovněž dávky pěstounské péče, které legislativně vymezuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších právních předpisů. Uvažovány jsou tak následující typy příspěvků, na něž mají nárok rodiny, které pečují o dítě v pěstounské péči (ustanovení 47e výše uvedeného zákona):

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte,

- odměna pěstouna,
- příspěvek při převzetí dítěte,
- příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla,
- příspěvek při ukončení pěstounské péče. [43]

Kromě výše zmíněných peněžitých příspěvků státní sociální podpory, se k finančním opatřením pro rodiny s dětmi dále připojují příspěvky vyplácené prostřednictvím systému nemocenského pojištění, jež definuje zákon č. 187/ 2006 Sb. o nemocenském pojištění. Tyto dávky povětšinou využívají ženy – zaměstnankyně, které si po určitou dobu hradily nemocenské pojištění, resp. zálohu za ně odváděl jejich zaměstnavatel.

Mezi tyto formy podpory patří:

- peněžitá pomoc v mateřství,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

2.1.1 Dávky státní sociální podpory

Přídavek na dítě

Přídavek na dítě, jako první finanční opatření ze systému státní sociální podpory, byl v minulých letech odstupňován nejen podle věku, ale také podle příjmu oprávněné osoby. To již v současné době neplatí. Jak uvádí ustanovení § 17 a § 18 zákona o státní sociální podpoře, nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, jestliže byl rozhodný příjem nižší, než je součin částky životního minima této rodiny a koeficientu 2,4.

Konkrétní měsíční výše dávky se pak dělí na základě věku dítěte dle § 18 výše uvedeného zákona:

- nezaopatřené dítě ve věku do 6 let: 500 Kč,
- nezaopatřené dítě v letech mezi 6 až 15 roky: 610 Kč,
- nezaopatřené dítě v letech mezi 15 až 26 roky: 700 Kč. [41]

Jak u přídavku na dítě, tak i u dalších dávek je důležitým pojmem rozhodný příjem rodiny, který je stanoven v § 4 zákona o státní sociální podpoře: „*příjem rozhodný pro přiznání dávky uvedené v § 2 písm. a) se stanoví jako měsíční průměr příjmů rodiny připadajících na rozhodné období (dále jen "rozhodný příjem"). Měsíční průměr příjmů*

rodiny se stanoví jako součet jednotlivých měsíčních průměrů příjmů oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných.“ [41]

Rodičovský příspěvek

Další významnou dávkou v rámci systému přímé finanční podpory představuje rodičovský příspěvek. Ten může pobírat jak matka, tak i otec v době, kdy se starají o nejmladší dítě v rodině, avšak musí být zajištěna osobní, celodenní a řádná péče o toto dítě. Rodičovský příspěvek, jako netestovaná sociální dávka, nezohledňuje příjem osoby, která na něj má nárok, proto ho může využívat každý, kdo pečuje o narozené dítě, maximálně do jeho 4 let věku.

Tato podmínka je ostatně také stanovena § 30 odst. 1 a odst. 2 zákona o státní sociální podpoře: *„rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, má nárok na rodičovský příspěvek nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte, a to nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena z důvodu péče o totéž nejmladší dítě v rodině celková částka 22.0000 Kč, není-li dále stanoveno jinak. Pro stanovení nároku a výše rodičovského příspěvku podle odstavců 3 a 4 je rozhodující výše denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenského v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte podle zákona o nemocenském pojištění.“ [41]*

Příjem rodiče není žádným způsobem kontrolován, naopak při nároku na výplatu rodičovského příspěvku může rodič svojí výdělečnou činností zkvalitňovat sociální situaci rodiny. Avšak z výše uvedeného § 30 odst. 1 a odst. 2 zákona o státní sociální podpoře vyplývá, že jediný případ, ve kterém lze k výši příjmu příjemce dávky přihlídnout, je volba výše a délky čerpání příspěvku. Možnost takovéto volby vychází z vyměřovacího základu pro nemocenské dávky. Jestliže alespoň jednomu z rodičů lze určit k datu narození nejmladšího potomka 70 % třicetinásobku denního vyměřovacího základu, je tento rodič oprávněn zvolit si výši a délku pobírání tohoto příspěvku. Pokud je možné denní vyměřovací základ stanovit u obou rodičů, vychází se z toho, který je vyšší. [41]

Maximálně možná vyplacená částka rodičovského příspěvku opět vychází z vazby na denní vyměřovací základ. Je-li 70% třicetinásobku denního vyměřovacího základu nižší nebo rovno 7.600 Kč, činí tento příspěvek maximálně stanovenou hranici 7.600 Kč. Je-

li 70 % třicetinasobku denního vyměřovacího základu vyšší než 7.600 Kč, minimální hranici představuje částka 7.600 Kč, maximální částka činí 11.500 Kč měsíčně. [41]

V případě, že výše definovanou podmínku nesplňuje ani jeden z rodičů, náleží k výplatě rodičovský příspěvek v základní variantě, přičemž na celkově vyplacenou částku tato skutečnost nemá žádný vliv. Rodině tak bude vyplácen příspěvek v pevných měsíčních částkách 7.600 Kč do konce 9. měsíce věku narozeného dítěte a následně ve výši 3.800 Kč do 4 let věku tohoto dítěte. [41]

Porodné

Bezpochyby další, mezi rodinami velice vítanou jednorázovou dávkou, představuje porodné. Tato testovaná dávka je vyplácena v závislosti na výši příjmu a jednorázově tak rodině s nízkými příjmy přispívá na náklady související s narozením prvního nebo druhého živého dítěte. Nárok na výplatu porodného má stejně tak i osoba, která převzala dítě mladší jednoho roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů a to za stejných podmínek.

Základní podmínkou, která souvisí s finanční situací posuzované rodiny, je hranice příjmů této rodiny, která v kalendářním čtvrtletí předcházejícím kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se dítě narodilo, musí být nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. Takto přiznaný příspěvek porodného činí 13.000 Kč na první dítě a 10.000 Kč na dítě druhé. [31]

2.1.2 Dávky pěstounské péče

Specifickou skupinu finančních opatření tvoří dávky pěstounské péče. Právní úprava těchto dávek je zakotvena v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Hlavním rozdílem mezi osvojením a pěstounstvím, jako formy náhradní rodinné péče, je fakt, že pěstoun nezastává funkci zákonného zástupce dítěte a není mu proto uložena vyživovací povinnost - tímto závazkem je pověřen pouze stát. Z tohoto důvodu jsou pěstounům vypláceny příslušné dávky, které přispívají k zajištění kvalitního vývoje dítěte a rovněž také poskytují přiměřenou odměnu poručníkovi, který se ho ujal.

Veškeré finanční příspěvky, spadající do dávek pěstounské péče jsou vypláceny obligatorně, to znamená, že nárok na výplatu těchto dávek mají ti žadatelé, kteří splní

zákonem definované podmínky pro přiznání. Dle § 47d odst. 3 zákona č. 401/2012 Sb. „rozhoduje o přiznání státního příspěvku na výkon pěstounské péče krajská pobočka Úřadu práce ČR, v jejímž obvodu se nachází sídlo nebo místo trvalého pobytu žadatele.“ [44]

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Klíčové peněžní opatření v rámci podpory pěstounské péče představuje jednoznačně příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Nárok na tuto dávku má nezaopatřené dítě svěřené do pěstounské péče, stejně tak i zletilé nezaopatřené dítě do věku 26 let, které se soustavně připravuje na budoucí povolání a trvale žije s pěstounskou rodinou a společně se podílí na úhradě nákladů na své potřeby s osobou, která byla do dosažení jeho zletilosti osobou pečující. [32]

Dle ustanovení v § 47f zákona č. 401/2012 Sb.: „výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte činí za kalendářní měsíc:

- a) 4.500 Kč pro dítě ve věku do 6 let,
- b) 5.550 Kč pro dítě ve věku od 6 do 12 let,
- c) 6.350 Kč pro dítě ve věku od 12 do 18 let,
- d) 6.600 Kč pro dítě ve věku od 18 do 26 let“ [45]

Příspěvek při převzetí dítěte

Toto jednorázové finanční opatření přispívá rodině, která si zažádala o přiznání dítěte do pěstounské péče s doplacením nákladů, nezbytných k zabezpečení potřeb dítěte při příchodu do nové náhradní rodiny. Osobě pečující je tento příspěvek vyplácen dle věku dítěte následovně:

- nezaopatřené dítě do 6 let: 8.000 Kč,
- nezaopatřené dítě od 6 let do 12 let: 9.000 Kč,
- nezaopatřené dítě od 12 let do 18 let: 10.000 Kč. [32]

Odměna pěstouna

Odměna pěstouna představuje určitý projev společenského uznání, adresovaný pěstounům, vyjádřený příslušným finančním ohodnocením. Cílem tohoto opatření je

jistým způsobem alespoň částečně dorovnat příjmy, které výše uvedené osoby obětovaly ve prospěch pěstounské péče.

Nárok na výplatu příspěvku mají pěstouni do doby zletilosti dítěte, po dovršení této doby mohou v čerpání dávky pokračovat dále pouze po dobu, ve které dítě svěřené do náhradní rodinné péče pobírá příspěvek na úhradu potřeb dítěte.

Měsíční výše příspěvku je ukotvena v odst. 1, § 47j zákona č. 401/2012 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí následovně:

„a) 8.000 Kč, je-li pečováno o jedno dítě,

b) 12.000 Kč, je-li pečováno o 2 děti,

c) 20.000 Kč,

1. je-li pečováno alespoň o 3 děti,

2. je-li pečováno alespoň o 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost),

3. jde-li o osobu v evidenci, a to i v případě, že nepečuje o žádné dítě, nebo

d) 24.000 Kč, pečuje-li pěstoun alespoň o 1 dítě, které mu bylo svěřeno na přechodnou dobu, a toto dítě je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost).“

[45] Pro každé další dítě, které je svěřeno do péče osoby pečující, se částky odměny pěstouna zvyšují vždy o 4.000 Kč.

Pro účely zákonů upravujících daně z příjmů, pojistné na sociální zabezpečení, pojistné na úrazové pojištění a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění se vyplácená dávka odměny pěstouna považuje v těchto případech za příjem ze závislé činnosti. [32]

Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla

Novela zákona č. 401/2012 Sb. o sociálně právní ochraně dětí stanovuje možnost uplatnit nárok na tento finanční příspěvek osobě pečující, které jsou do péče svěřeny minimálně 3 děti nebo tato osoba pečuje o 3 děti, včetně zletilých nezaopatřených dětí, které jí zakládají nárok na odměnu pěstouna. [45]

Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla představuje zpravidla 70 % pořizovací ceny tohoto motorového vozidla či prokázaných výdajů na jeho opravy, maximálně však do výše 100.000 Kč. Neméně důležitou podmínkou pro přiznání této dávky pěstounské péče je fakt, že osoba pečující neužívá osobní motorové vozidlo k výdělečné činnosti. [45]

Příspěvek při ukončení pěstounské péče

Tato dávka pěstounské péče je vyplácena pouze jednou a to ke dni dosažení zletilosti fyzické osoby v náhradní rodinné péči, respektive ke dni zániku nároku této fyzické osoby na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Tento finanční příspěvek je vyplácen přímo výše uvedené fyzické osobě a vyplácená částka tohoto příspěvku činí celkem 25.000 Kč.[32]

2.1.3 Dávky nemocenského pojištění

Peněžité pomoci v mateřství

Příspěvek peněžité pomoci v mateřství se váže k příjmu ženy, který v zaměstnání pobírala a vyplácí se po dobu 28 týdnů (přitom však musí nastávající matka na tzv. mateřskou nastoupit nejpozději 6 až 8 týdnů před očekávaným porodem).

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství oproti tomu náleží těm těhotným zaměstnankyním, které z důvodu těhotenství, mateřství nebo kojení byly převedeny na jinou práci a v důsledku tohoto převedení dosahují bez svého zavinění nižšího příjmu než před ním.

Tento finanční příspěvek je vyplácen pouze za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení na jinou méně náročnou práci, nejdéle však do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu, tzn. do doby nástupu na peněžitou pomoc v mateřství. Ve stanovených případech se vyplácí rovněž matkám po porodu při převedení na jiný druh práce.

Výše příspěvku je určena jako rozdíl mezi denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměrem jejích započitatelných příjmů, připadajícím na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení.[21]

Způsob kalkulace konečné výše obou dávek

K výpočtu finálně vyplácené částky obou výše uvedených příspěvků, poskytovaných ze systému nemocenského pojištění, se primárně vychází z určení denního vyměřovacího základu, následně upraveného dle tří zákonem stanovených redukčních hranic. Denní vyměřovací základ představují započitatelné příjmy zúčtované zaměstnanci v rozhodném období (zpravidla činí toto období 12 kalendářních měsíců před vznikem situace, rozhodné k výplatě příspěvků), dále vydělené počtem kalendářních dnů, připadajících na toto rozhodné období. Takto upravený průměrný denní vyměřovací základ se dále redukuje do tří redukčních hranic.

U peněžité pomoci v mateřství a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství do první redukční hranice spadá 100 % denního vyměřovacího základu, konkrétní výše této hranice pro rok 2015 činí 888 Kč.

Z části průměrného denního vyměřovacího základu mezi první a druhou redukční hranicí se již započítává pouze 60 %, přičemž aktuální výše druhé redukční hranice pro rok 2015 činí 1.331 Kč.

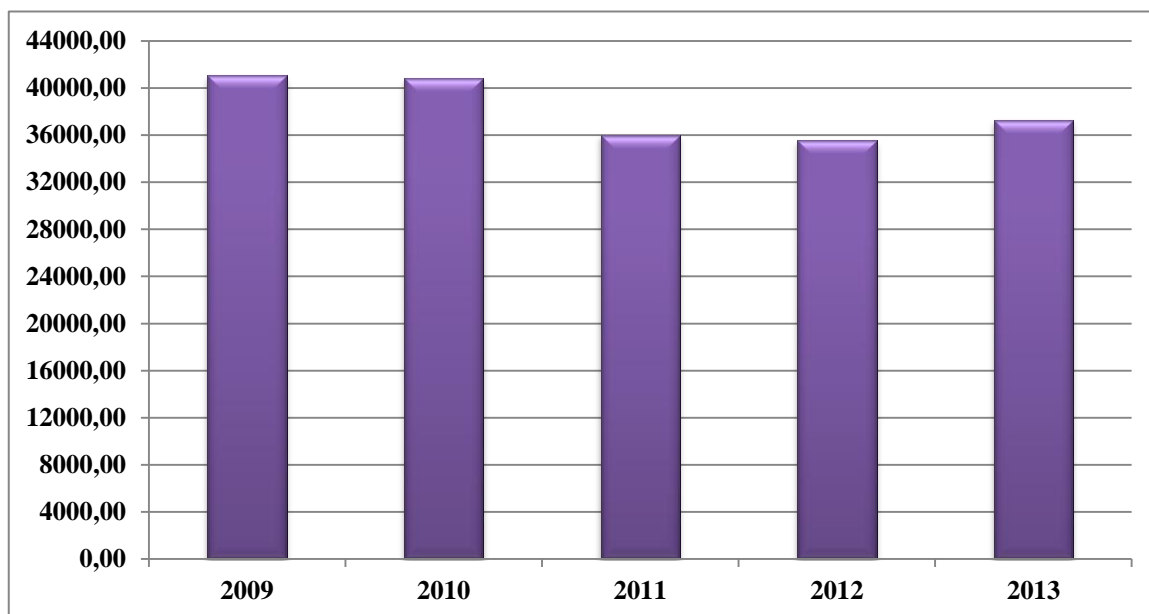
Podobně z části průměrného denního vyměřovacího základu mezi druhou a třetí redukční hranicí je započteno jen 30 % a samotná třetí redukční hranice představuje v roce 2015 2.595 Kč.

K části nad třetí redukční hranicí se dále nepřihlíží. Takto nakumulované částky jednotlivých hranic ve finální sumu se dále upravují příslušným procentem pro jednotlivé příspěvky.

Výše peněžité pomoci v mateřství činí pro tento rok 70 % denního vyměřovacího základu. Výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství není, jak již bylo výše uvedeno, paušálně stanovena a výsledná vyplácená částka se proto neurčuje jako procentní část vyměřovacího základu, nýbrž jako rozdíl vypočteného denního vyměřovacího základu a průměru započitatelných příjmů připadajících na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po převedení zaměstnankyně na jinou práci.

Závěrem je možné vymezit nejenom výhody pro osoby, které jednotlivé dávky pobírají, ale také nastínit celkové finanční prostředky, které musí Česká republika v této souvislosti s přímou finanční podporou pro rodiny s dětmi vynaložit. Tyto výdaje ilustruje graf č. 1.

Obr. č. 3: Náklady na dávky státní sociální podpory v letech 2009 – 2013 (v tis. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015, dle [4].

Z uvedeného grafu je patrné, že náklady státu na vyplácení státních sociálních dávek byly nejvyšší v roce 2009, kdy dosáhly více než 41 mil. Kč. Rozdílový skok ve vypláceném objemu dávek lze popsat například na peněžité pomoci v mateřství, která v roce 2009 byla poměrně štedře zvýšena, zatímco rok 2010 přinesl snížení této dávky v průměru o 23 %. V souladu s tím, jak postupně docházelo k novelizaci zákona o státní sociální podpoře a rovněž byla vydána určitá opatření na úsporu veřejných financí, docházelo nejdříve k menšímu poklesu a následně k razantnějšímu snížení nákladů na přímou finanční podporu rodin s dětmi v rámci rodinné politiky (viz rok 2012). [23]

2.2 Nepřímá podpora rodin s dětmi

2.2.1 Daňová opatření

Odborné zdroje uvádějí, že „základním principem daňové podpory rodin je zajistit soběstačnost rodiny vzhledem k co možná nejmenší závislosti na sociálních dávkách a ponechat více finančních prostředků přímo v rodinném rozpočtu. S tím souvisí motivace k zaměstnání alespoň jednoho člena rodiny s cílem využít takto poskytovaných výhod. Daňová opatření mohou nabývat několika forem s různým efektem na výsledné příjmy. Novela zákona o daních z příjmů přinesla od roku 2006 a dále od roku 2008 výrazné změny v oblasti zdanění příjmů fyzických osob.“ [21, s. 15].

V zákoně o daních z příjmů č. 586/1992 Sb. jsou ukotvena konkrétní ustanovení, v jejichž rámci je jednoznačně vymezeno, jaké podmínky musí daňový poplatník splňovat, aby mohl tyto daňové úlevy čerpat. Jedná se konkrétně o § 35c výše uvedeného zákona, který v odst. 1 stanovuje: „poplatník uvedený v § 2 má nárok na daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním ve společně hospodařící domácnosti na území členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor (dále jen "daňové zvýhodnění") ve výši 13.404 Kč ročně na jedno dítě, 15.804 Kč ročně na druhé dítě a 17.004 Kč ročně na třetí a každé další dítě, pokud neuplatňuje slevu na dani podle § 35a nebo § 35b. Poplatník o daňové zvýhodnění sníží daň vypočtenou podle § 16, případně sníženou podle § 35, § 35ba. Daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit formou slevy na dani, daňového bonusu nebo slevy na dani a daňového bonusu. Je-li v jedné společně hospodařící domácnosti vyživováno více dětí, posuzují se pro účely tohoto ustanovení dohromady.“ [46]

Kromě toho je také v §35c odst. 3 stanoveno, že v případě, že má daňový poplatník nárok na daňové zvýhodnění v částce vyšší, než je jeho daňová povinnost vypočtená dle zákona o daních z příjmů, stanovený rozdíl se považuje za daňový bonus. Tento bonus může uplatnit pouze, pokud jeho výše činí minimálně 100 Kč při maximální hranici 60.300 Kč za jeden kalendářní rok. [46]

Jak se dále zmiňuje Krebs, nástroje daňové úlevy či podpory mají u rodin zvýšit jejich motivaci k zapojení se na trhu práce a tím podpořit růst zaměstnanosti. Právě tím, že se jeden člen rodiny rozhodne pracovat, má možnost využít daňového zvýhodnění na jedno či více dětí. [25]

V České republice je možné čerpat daňové zvýhodnění na každé dítě, čímž se považuje tato forma podpory za účelnější ve srovnání s daňovými systémy jiných zemí. Je to mimo jiné dáno i tím, že zatímco na dávky státní sociální podpory (tj. na přímou finanční podporu) mají nárok pouze některé rodiny, převážně nízkopříjmové, ocitající se ve špatné finanční či sociální situaci, v případě nepřímé finanční podpory je možno podpořit všechny typy rodin s alespoň jedním dítětem bez rozdílu.

2.2.2 Podpora rodin v pracovně-právní oblasti

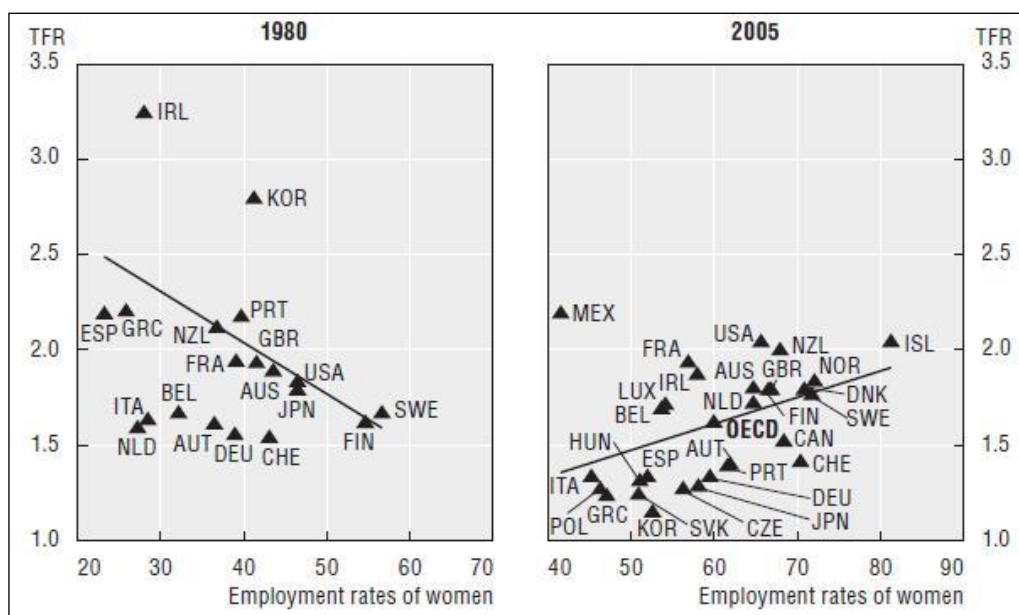
Z historického hlediska se otázkou harmonizace rodinného a pracovního života začíná společnost více zabývat již v 19. století. V tomto období statut pracující ženy, zároveň

pečující o rodinu, není společensky žádaný a zdůrazňována je pozice ženy v domácnosti. Tento tehdejší všeobecný postoj lze demonstrovat na situaci, ke které došlo před druhou světovou válkou ve Velké Británii, kde byl po určitou dobu nastolen úplný zákaz zaměstnávání vdaných žen. [18]

Naproti tomu od druhé poloviny 20. století převažoval trend naprosto opačný. Tehdejší pronatalitní politika, jejímž účelem bylo vymanit se z populační stagnace, velice podporovala zvýšení porodnosti, zároveň však vyžadovala vysokou zaměstnanost a to i v případě matek pečujících o děti. Stát proklamoval zvyšování kvalifikace u žen důrazem na jejich kariérní růst a nezávislost, ve skutečnosti se ovšem spíše jednalo o nepříznivý ekonomický stav rodin a pomalejší růst mezd, jež přiměly ženy v domácnosti zapojit se do pracovního procesu. [26]

Jakým směrem se vyvíjel vztah mezi zaměstnaností žen a porodností na přelomu 20. a 21. století dokládá graf č. 2.

Obr. č. 4: Vztah mezi mírou zaměstnanosti a mírou porodnosti žen (1980-2005)

Zdroj: [5]

V grafu č. 2 jsou názorně demonstrovány dva protichůdné případy korelace těchto dvou veličin. Zatímco v roce 1980 na sebe tyto dvě proměnné nepůsobí příznivě a tak se vzrůstající mírou zaměstnanosti klesá porodnost, v roce 2005 je zachycena opačná situace, ve které roste míra obou veličin přímo úměrně.

Jedním z možných vysvětlení tohoto rozdílu může být politický převrat na přelomu 80. a 90. let, který výrazně poznamenal rodinné chování mladých lidí. Ti začínali náhle vnímat otevření hranic možností kromě rodinného života i v dalších oblastech a proto v rámci pracovní seberealizace ustupuje rodina do pozadí.

Podobný je v těchto letech i přístup k institucionální péči o dítě a dochází k redukci jejích zařízení ve prospěch individuální rodičovské péče. Díky demografické změně zaznamenané od roku 2001, začíná ovšem docházet do mateřských škol více jak 100 % populace dětí ve věku 3-5 let. To je způsobeno především tím, že do mateřských škol jsou umísťovány rovněž děti mladší 3 let a starší 5 let. Jak reflektuje graf č. 2 výše, v roce 2005 zůstává při vysoké míře zaměstnanosti zachován poměr vysoké míry porodnosti, proto jsou mateřské školy kapacitně naplňovány ještě více, než tomu bylo v předchozích letech. Tzv. „stop stav“ těchto zařízení byl zaznamenán ve školním roce 2005/2006, kdy bylo evidováno celkem 6 810 žádostí o umístění dítěte do mateřské školy, o rok později dokonce 9 570 těchto žádostí - v obou případech těmto žádostem nemohlo být vyhověno pro nedostatek míst. [21]

Mimo mateřských škol, které bezesporu zaujímají v oblasti institucionální péče o dítě vedoucí postavení, je možné využívat řadu dalších zařízení, určených dětem, jejichž rodiče nastupují zpět do pracovního procesu. Pro nejmenší děti do 3 let věku jsou určeny jesle či některá mateřská centra, která rovněž nabízejí rodičům hlídací služby. Pro děti mladšího školního věku fungují školní družiny, zájmové kroužky či jiné výchovně vzdělávací aktivity. Poslední alternativu představuje služba placeného hlídání dětí prostřednictvím pečovatelských agentur či osobních pečovatelek, která ovšem v českých poměrech ještě stále nemá pevné kořeny. [21]

Ke snadnějšímu skloubení pracovního a rodinného života rovněž přispívají pracovní-právní opatření, poskytovaná samotnými zaměstnavateli. Pracující rodiče tak mohou využívat nejrůznějších forem úpravy pracovní doby, jakými jsou:

- flexibilní pracovní doba – forma pracovní doby upravená na základě dohody mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, ve které zaměstnavatel určí časový rámeček, v němž si zaměstnanec přizpůsobí pracovní dobu dle svých potřeb. Předpokladem je jeho přítomnost v této době na pracovišti a dodržení počtu odpracovaných hodin. [19]

- zkrácený pracovní úvazek – pracovní doba tohoto úvazku je stanovena v poměrné výši k pracovní době plného úvazku s rozsahem od 0,1 do 0,9. Nejčastěji je však využíván úvazek poloviční (0,5), čtvrtěční (0,25) či tříčtvrtěční (0,75). Taková forma úvazku je vhodná například pro matky s malými dětmi, které tak lépe skloubí profesi s rodinnými povinnostmi.
- sdílený a rozdělený pracovní úvazek – tzv. „job-sharing“, při kterém dvě osoby sdílejí jednu pracovní pozici. Ve výkonu pracovní náplně mohou být na sobě tyto osoby buď závislé (zde se jedná o sdílený úvazek) či nezávislé (rozdělený úvazek). [19]
- práce z domova – tzv. „home office“, na kterou dle zákoníku práce nevzniká zaměstnanci právní nárok. To znamená, že rozhodnutí je ponecháno zaměstnavateli. V případě, že se rozhodne zaměstnanci tuto formu práce přidělit, má tento zaměstnanec, pracující z domova stejná práva a povinnosti jako ostatní zaměstnanci, vykonávající práci v místě pracoviště. [19]
- stlačená pracovní doba – zde se jedná o nerovnoměrné rozvržení pracovní doby, kdy zaměstnanec je zaměstnavatelem pevně vyplácen, ale objem práce je mu přidělován velice různorodě a odpovídá vždy aktuální požadavkům v určitém období. [19]

V souvislosti s výše jmenovaným zkráceným pracovním úvazkem je však také vhodné poukázat na velmi skrovné využívání částečných pracovních úvazků v České republice. Stále častěji totiž dochází k případům, kdy čeští zaměstnavatelé nejsou ochotni rodičům vyhovět a tuto formu úvazku nabídnout. Tato neochota je často zdůvodňována vyšší administrativní zátěží, kterou nastavení tohoto typu úvazku pro zaměstnavatele znamená.

Za nedostatečnou nabídku zkrácených pracovních úvazků získala Česká republika v porovnání s ostatními členskými zeměmi velice kritické hodnocení od orgánů OECD, jelikož dle Českého statistického úřadu tuto formu pracovního úvazku využívá v České republice pouhých 5,6 % pracujících obyvatel - to může být rovněž jedním z důvodů delší průměrné pracovní doby v ČR. [5] Ve sféře pracujících žen byla v tomto směru v roce 2013 statistickým šetřením zaznamenána hodnota 10 % žen, využívajících částečný pracovní úvazek, což je v porovnání s ostatními zeměmi velice nepatrné číslo. V sousedním Rakousku je zaměstnána na částečný pracovní úvazek téměř polovina pracujících žen (45 %), v Nizozemsku dokonce až 77 %. [19]

V současné době Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR upozorňuje na tuto záležitost prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, kde hlavní úlohou je pomocí specifických projektů naučit rodiče i zaměstnavatele, jak efektivně harmonizovat profesní a rodičovský život. [19]

2.2.3 Činnosti a aktivity pro podporu rodin s dětmi

V neposlední řadě je také na místě zmínit některé další činnosti a aktivity, jejichž prostřednictvím stát podporuje rodiny s dětmi a značně jim ulehčuje rodinný život.

Prvotně je vhodné uvést zákon o sociálních službách, na jejichž základě mají rodiny právo na dostupnost sociálních služeb v případě, že se ocitnou v nevýhodné sociální situaci. Dle § 65 zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších právních předpisů mohou rodiny s dětmi využívat sociálně aktivizační služby, které mají povahu terénní sociální práce a poskytují se rodinám, u nichž je vývoj dítěte *„ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje.“* [40] Tato služba je všem rodinám poskytována zcela bezplatně.

Ministerstvo práce a sociálních věcí se dále zmiňuje o projektu Rodinné pasy. Tento projekt rodinám nabízí možnost využívat zvýhodnění na řadu akcí či služeb, které se na území České republiky realizují. Podmínkou je ovšem, aby v rodině vyrůstalo alespoň jedno dítě mladší 18 let. Jak je dále uváděno, *„Obrovskou výhodou rodinných pasů může být mezinárodní provázanost sítě poskytovatelů slev, rodinné pasy tak mohou být využívány i v zahraničí. Výdaje na projekt Rodinné pasy lze dotovat z programu Evropské unie zvaného INTERREG.“* [33, s. 22]

3 Současný systém státní rodinné politiky v Rakousku

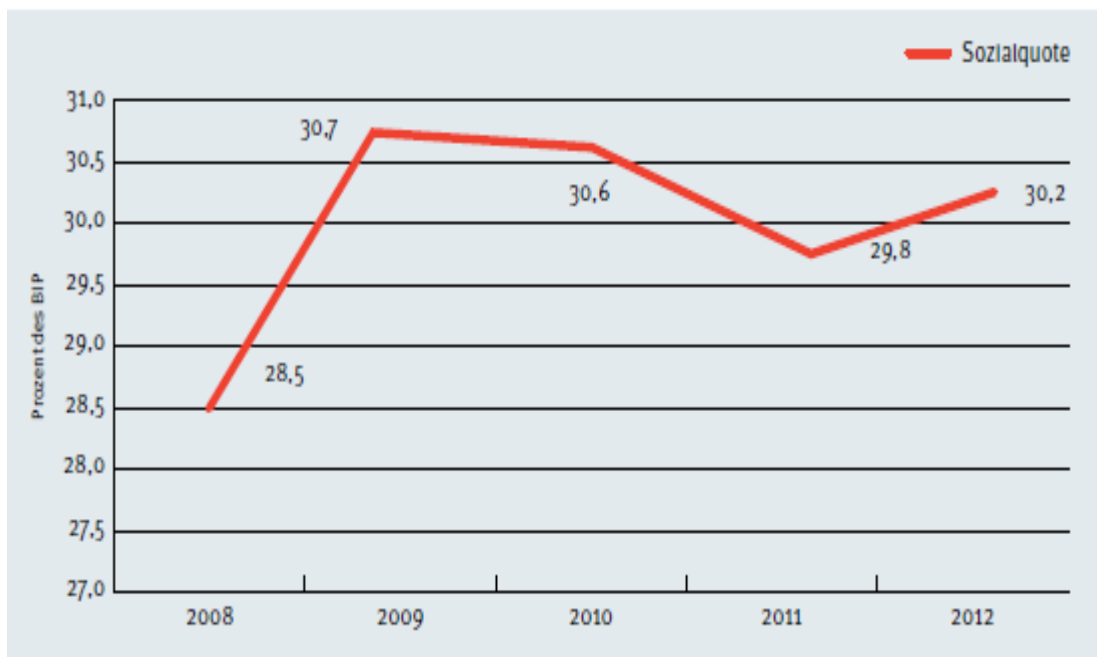
3.1 Charakteristické znaky sociálního systému

Základní úlohou rakouského sociálního systému je, podobně jako u ostatních členských zemí OECD, zajištění pomoci občanům Rakouska v tíživých životních situacích. Takovouto nepříznivou situaci mohou představovat různá zdravotní onemocnění či postižení, chudoba, ztráta zaměstnání, neschopnost získat pracovní místo a jiné. Ve všech těchto případech se však jednotlivé oblasti rakouského sociálního systému zasazují prostřednictvím svých programů o kompenzaci vzniklých ztrát osobám, které se v dané situaci ocitly a zároveň dbají na udržování sociální koheze celé společnosti.

V souvislosti se základní charakteristikou rakouského sociálního systému je vhodné definovat důležitý pojem, potřebný k dokreslení celkového obrazu o tomto systému. Jedná se o tzv. sociální sazbu, která představuje roční sumu všech výdajů, vynaložených na sociální účely, přičemž tato suma je vyjádřena jako procentní podíl hrubého domácího produktu.

Výše této sazby v období od roku 1995 do roku 2012 korelovala mezi 28,2 % a 30,7 %. Vývoj této sazby v časovém období 2008 – 2012 rovněž ilustruje následující graf č. 3., ze kterého je na první pohled patrné, že nejvyšší sociální výdaje zaznamenalo Rakousko především v období hospodářské krize v roce 2009, kde hlavním cílem bylo především zmírnit negativní dopady krize na stabilní životní poměry obyvatel. Naopak v následujících dvou letech hospodářská výkonnost Rakouska oproti evropskému průměru značně posílila, v důsledku čehož se sociální sazba dostala na nižší hranici. Druhá nejvyšší hodnota sociální sazby byla zaznamenána v roce 2012, kdy dodatečné sociální výdaje, zejména na pensijní pojištění a snižování chudoby, ve spojení s podprůměrným hospodářským růstem, vyústily k mírnému zvýšení sociální sazby na 30,2 %. Dle dostupných údajů tak v roce 2012 připadalo na každého Rakušana průměrně 10.700 EUR, vyčleněných z veřejných prostředků na sociální politiku státu, přičemž tato souhrnná částka zahrnuje jak peněžní, tak i nepeněžní dávky. [2]

Obr. č. 5: Vývoj sociální sazby v letech 2008 – 2012

Zdroj: [2, s. 8]

Evropský průměr sociální sazby pro 28 členských států Evropské unie činil v roce 2012 29,5 %. [15] Rakousko ve srovnání s tímto průměrem vykazuje svými 30,2 % nadstandardní výši vyplácených sociálních výdajů a řadí se tak mezi štedřejší evropské sociální systémy, jaké můžeme pozorovat například ve skandinávských zemích, Irsku, Francii či Nizozemsku. Mezi zvolenými třemi zeměmi pro účely této práce, tzn. mezi Českou republikou, Rakouskem a Lucemburskem, Rakousko jednoznačně v posledních letech vykazuje největší procentní podíl HDP, určený na sociální účely (viz příloha A).

Dalším podstatným znakem je možnost využívat v rámci rakouského sociálního systému jak dávky peněžní, tak i nepeněžní, tzv. věcné. Ačkoliv stále v poměru těchto dvou forem převažují více než 70 % dávky peněžní, v posledním desetiletí byl rovněž zaznamenán vyšší nárůst poptávky po dávkách věcných. Ty mimo jiné zprostředkovávají žadatelům možnost využívat ambulantních služeb, zařízení péče o děti, stacionářů a dalších obdobných forem pomoci. [2]

Peněžité dávky se podobně jako v českém sociálním systému dále rozdělují na:

- Dávky zkoumající předchozí finanční příjem a společenské postavení – sem spadají dávky zákonného důchodového, úrazového a nemocenského pojištění či pojištění v

nezaměstnanosti. Procentní podíl těchto dávek na celkovém objemu vyplacených finančních dávek za rok 2012 činil více než polovinu, cca 56,6 %. [2]

- Dávky vyplácené nezávisle na předchozím příjmu či společenském statutu, tzv. univerzální dávky – do této kategorie spadají tzv. FLAF dávky (tzn. přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, výživné), daňový bonus na dítě, příspěvek na dlouhodobou péči. Univerzální dávky společně dosahují 13,1 % celkového objemu peněžních dávek. [2]
- Dávky částečně zkoumající kromě výše finančních příjmů rovněž majetkové poměry žadatelů – do této skupiny spadají např. kompenzační přídavek na důchodovém pojištění, sociální podpora v nezaměstnanosti, přídavek k rodičovskému příspěvku, stipendia či příspěvky obcím. Procentní podíl na celkovém objemu peněžních dávek je relativně nízký, cca 4,1 %, což je způsobeno především hustou sítí zákonného sociálního pojištění, univerzálními dávkami a nízkou mírou nezaměstnanosti v mezinárodním měřítku. [2]
- Poslední skupina dávek, představující zbylých 25,6 % z celkové sumy poskytovaných peněžních dávek, je tvořena například příspěvky na penze státním úředníkům či dávkou nemocenského, vypláceného v době nemoci zaměstnance. [2]

Rakouský systém sociálního zabezpečení je střídavě řízen centralizovanou i decentralizovanou formou, přičemž řízení na centrální úrovni převládá více. Do kompetence nižších územních samosprávních celků spadají především ze značné oblasti sociálních služeb, dále pak také určitá část systému zdravotní péče či oblast bydlení. [2]

Členění systému sociálního zabezpečení v Rakousku

Pojmem sociální zabezpečení se v rakouských podmínkách rozumí systém všech zákonných opatření, která zajišťují základní pomoc v tíživých životních situacích.

Rakouský systém sociálního zabezpečení vymezuje dvě základní oblasti:

- systém sociálního pojištění
- systém sociální pomoci [14]

Systém sociálního pojištění

Tuto oblast lze označit za základ celého rakouského sociálního systému. Hlavním principem sociálního pojištění v Rakousku je skutečnost, že se jedná o pojištění povinné a to pro všechny výdělečně činné osoby. [14]

Financován je tento systém především z příspěvků zaměstnavatelů a zaměstnanců a určitou část z daňových prostředků uvolňuje k financování tohoto systému rovněž stát – výše uvedené skutečnosti reflektují další významný princip, na kterém je rakouské sociální pojištění založeno, tzv. princip solidarity.[2]

Rakouské sociální pojištění v užším pojetí zahrnuje:

- zdravotní pojištění – v současné době je zabezpečeno dávkami ze systému zdravotního pojištění cca 8,4 miliónu osob, což odpovídá zhruba 99,9 % obyvatel [14],
- úrazové pojištění (proti pracovním úrazům a nemocím z povolání) – na rozdíl od České republiky, spadá do rakouského sociálního systému rovněž úrazové pojištění, které je financováno z 95,7 % finančními příspěvky zaměstnavatelů a ze 4,3 % se na financování podílejí jiné zdroje, např. spolkové fondy či kompenzační rodinné fondy [14],
- důchodové pojištění – garantuje životní standard i ve stáří a řadí se tak mezi nejdůležitější starobní opatření v Rakousku [14],
- pojištění pro případ nezaměstnanosti – nárok na výplatu dávek v nezaměstnanosti mají ti žadatelé, kteří jsou aktuálně bez pracovního místa a zároveň jsou schopni a ochotni přijmout nové vhodné zaměstnání, jsou evidováni v seznamu uchazečů o zaměstnání na úřadu práce, nepřekročili stanovenou dobu pro výplatu dávek a splňují základní požadavek, týkající se minimální doby pojištění. [14]

Oproti České republice, ve které služby pojistného komplexně spadají do kompetencí České správy sociálního zabezpečení (dále jen ČSSZ), v Rakousku služby sociálního pojištění garantuje celkem 22 pojišťoven, přičemž některé z nich působí ve více oblastech. V současné době tak existuje celkem 19 zdravotních pojišťoven, 5 institucí důchodového pojištění a 4 úrazové pojišťovny. Všechny tyto pojišťovny jsou zároveň členy Hlavního svazu rakouských sociálních pojišťoven, který disponuje pravomocemi, potřebnými pro lepší koordinaci činností rakouského sociálního pojištění. [14]

Schéma institucí, zajišťujících služby sociálního pojištění názorně ilustruje tabulka č. 1.

Tab. č. 1: Organizace rakouského sociálního pojištění

Hlavní svaz rakouských sociálních pojišťoven (Hauptverband der österreichischen Sozialversicherungsträger)		
Úrazové pojištění (Unfallversicherung)	Zdravotní pojištění (Krankenversicherung)	Důchodové pojištění (Pensionsversicherung)
Všeobecná úrazová pojišťovna (Allgemeine Unfallversicherungsanstalt)	9 oblastních zdravotních pojišťoven (9 Gebietskrankenkassen)	Důchodová pojišťovna (Pensionsversicherungsanstalt)
	6 podnikových zdravotních pojišťoven (6 Betriebskrankenkassen)	
	Sociální pojišťovna živnostenského hospodářství (SVA der gewerblichen Wirtschaft)	
Pojišťovna pro železnice a hornictví (Versicherungsanstalt für Eisenbahnen und Bergbau)		
Sociální pojišťovna pro zemědělce (Sozialversicherungsanstalt der Bauern)		
Pojišťovna státních zaměstnanců (Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter)		Pojišťovna rakouských notářství (VA des österr. Notariates)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015, dle [8, s. 28]

System sociální pomoci

Tato forma sociálního zabezpečení se vyčleňuje od klasického systému sociální podpory především tím, že dávky vyplácené jejím prostřednictvím jsou relativně nižší než dávky poskytované v rámci systému sociálního pojištění.

System se dále člení na dvě základní oblasti:

- sociální zaopatření – do této oblasti spadají veškeré kompenzace, poskytované státem na podporu rodin a dalších specifických skupin obyvatel, přičemž prostředky vynaložené na zajištění pomoci těmto osobám jsou převážně čerpány z obecných daňových prostředků. Při splnění zákonem stanovených podmínek pro přiznání si tak žadatelé mohou v rámci této oblasti nárokovat následující typy dávek:

- rodinné dávky (tzn. přídatky na děti, rodičovské příspěvky)
- ostatní zaopatřovací dávky (tzn. armádní zaopatření, zaopatření obětí války) [9],

- sociální péče – druhá oblast, rovněž dotovaná ze státních daňových prostředků, představuje jakousi pomyslnou poslední záchranou síť v případě nouze a dbá na to, aby částka životních nákladů u osob, zasažených určitou sociální událostí, neklesla pod hranici existenčního minima. Do této kategorie dávek spadají převážně věcné dávky následujícího typu:

- péče o postižené osoby
- ústavy sociální péče
- domovy důchodců
- dávky finanční výpomoci. [9]

Žadatelé o přiznání dávky ze systému sociální pomoci se mohou v této věci obrátit pouze na příslušný správní úřad spolkové země, ve které mají nahlášeno aktuální místo pobytu. Výše uvedený úřad dále posoudí nárok na přiznání požadovaných dávek. [9]

3.2 Podpora rodin s dětmi v Rakousku

Systém podpůrných rodinných opatření určený rodinám s dětmi v Rakousku se v porovnání s ostatními zeměmi Evropské unie nachází v horní polovině hodnocení, tzn. sociální výdaje určené na podporu rodin s dětmi, vykazují nadprůměrnou výši oproti celkové průměrné hodnotě všech států EU. V této soustavě dominují především příspěvky finančního charakteru, dále také věcné dávky a v neposlední řadě jsou rodinám s dětmi vyhrazeny rovněž sociální služby. [2]

Systém rodinné podpory se v Rakousku člení na 5 větších celků dle charakteru dávek, které do nich patří:

1. peněžní dávky vyplácené Vyrovňovacím fondem rodinných nákladů (tzv. Geldleistungen des FLAFs),
2. peněžní dávky vyplácené ze systému důchodového pojištění a systému pojištění pro případ nezaměstnanosti,
3. daňová zvýhodnění pro rodiny s dětmi,
4. pracovně-právní opatření,
5. ostatní opatření. [2]

3.2.1 Peněžní dávky vyplácené Vyrovňovacím fondem rodinných nákladů

Hlavním zdrojem financování rodinných dávek je Vyrovňovací fond rodinných nákladů (Familienlastenausgleichsfonds, FLAF), který například v roce 2012 poskytl 4,3 mld. EUR na podporu rodin. Z tohoto fondu jsou rodinám s dětmi vypláceny následující výdaje:

Přídavky na děti (Familienbeihilfe)

Tato forma peněžité podpory, spadající do systému univerzálních dávek, ročně poskytne rodinám s dětmi ve srovnání s ostatními peněžitými dávkami průměrně nejvíce finančních prostředků, přičemž tyto prostředky jsou převážně získávány z příspěvků a daní zaměstnavatelů. [2]

Nárok na výplatu přídavků na děti mohou v případě nezletilosti těchto dětí uplatnit osoby s trvalým pobytem v Rakousku pod podmínkou, že nezaopatřené děti s nimi sdílí společnou domácnost. Nutno zmínit rovněž skutečnost, že se lze jednat o vlastní i nevlastní dítě, adoptivní dítě či dítě v pěstounské péči nebo dítě v péči prarodičů. Platby jsou vypláceny periodicky, každé 2 měsíce - prvním měsícem nároku počínaje. [2]

Vyplácená částka se stupňuje dle věku nezaopatřeného dítěte a odvíjí se rovněž od počtu dětí v rodině. Rodina může tento příspěvek čerpat až do dne dosažení zletilosti dítěte (do 19 let věku). Tuto dobu lze prodloužit až do věku 24 let dítěte, přičemž po tuto dobu dítě musí navštěvovat odbornou školu, ve které se soustavně bude připravovat na budoucí povolání. K věkovému limitu dítěte se nepřihlíží v případě, že toto dítě je ještě před dosažením 24 let uznáno jako trvale práce neschopné. [2]

Počínaje dnem 01. 07. 2014 byla měsíční částka přídavků na děti stanovena v následujících výších:

- dítě ve věku mezi 0 a 2 lety: 109,70 EUR,
- dítě ve věku mezi 3 a 9 lety: 117,30 EUR,
- dítě ve věku mezi 10 a 18 lety: 136,20 EUR,
- dítě starší 19 let: 158,90 EUR. [47]

Měsíční částka přídavků na děti se dále ještě navyšuje dle počtu nezaopatřených dětí v domácnosti o:

- 13,40 EUR pro 2 děti v domácnosti,

- 49,90 EUR pro 3 děti v domácnosti,
- 102,00 EUR pro 4 děti v domácnosti,
- 50 EUR pro každé další dítě v domácnosti. [2]

Pro dítě s trvalým postižením činí měsíční částka přídatků pro aktuální rok 150 EUR. [2]

Příspěvek na péči o dítě (Kinderbetreuungsgeld, KBG)

Hlavním záměrem tohoto finančního opatření je kompenzace nákladů rodičům či pečovatelům o dítě raného věku při převzetí do svojí péče.

Příspěvek na péči o dítě má od ledna roku 2010 dvě základní podoby:

- Příspěvek na péči o dítě (Kinderbetreuungsgeld) nezávislý na výši předchozích příjmů či hrazení povinného pojištění.
- Příspěvek na péči o dítě (einkommensabhängiges Kinderbetreuungsgeld) závislý na příjmech žadatele – základní podmínka spočívá ve výkonu výdělečné činnosti žadatele, alespoň po dobu 6 měsíců před narozením dítěte nebo před zákazem pracovní činnosti.

Dalšími podstatnými podmínkami pro nárokování tohoto příspěvku jsou skutečnosti, že nezaopatřené dítě má shodné místo trvalého bydliště s žadatelovým bydlištěm a celková výše žadatelových příjmů nepřesahuje stanovenou hranici 60 % posledního příjmu před narozením dítěte (max. za 3 roky předcházející narození dítěte), přičemž po dobu pobírání příspěvku je možné přispívat do rodinného rozpočtu i dalšími příjmy, avšak maximálně do souhrnné částky 16.200 EUR za kalendářní rok (v této částce je zahrnut již přiznaný příspěvek na péči o dítě). [39] Dodatečné příjmy u formy příspěvku, závislého na výši příjmů, mohou činit za kalendářní rok maximálně 6.100 EUR. [2]

Čerpání plné výše tohoto příspěvku musí ve stanovených termínech dle zákona předcházet 10 lékařských prohlídek, které se následně zaznamenají do lékařského průkazu dítěte a matky, tzv. Mutter-Kind-Pass. Pět prohlídek absolvuje matka během těhotenství a zbylých pět dítě do doby dovršení 14 let. V případě, že tyto prohlídky matka s dítětem nepodstoupí, krátí se výplata této dávky na polovinu. [2]

Dávka je přiznávána pouze nejmladšímu dítěti a to i v případě mnohočetných porodů. Pokud dojde k narození např. dvojčat, je možné čerpat příplatek a to ve výši jedné poloviny příspěvku na péči o dítě. Pokud žadatelé využívají variantu příspěvku,

zohledňující výši jejich příjmů, příplatek v případě mnohočetného porodu se nevyplácí. [2]

Minimální doba vyplácení příspěvku na péči o dítě činí 2 měsíce a tuto dávku je možné čerpat maximálně po dobu 6 měsíců. Oprávněné osoby žádají o přiznání této dávky vždy u příslušné pojišťovny. [14]

Žadatel, nárokující si výplatu příspěvku na péči o dítě, nezávislého na výši příjmů, je oprávněn si zvolit jednu ze 4 možných variant plateb:

- Varianta 30 + 6: 436 EUR měsíčně do doby, než dítě dosáhne 30 měsíců věku (dobu lze prodloužit na 36 měsíců, pokud příspěvek čerpá i druhý rodič),
- Varianta 20 + 4: 624 EUR měsíčně do doby, než dítě dosáhne 20 měsíců věku (dobu lze prodloužit na 24 měsíců, pokud příspěvek čerpá i druhý rodič),
- Varianta 15 + 3: 800 EUR měsíčně do doby, než dítě dosáhne 15 měsíců věku (dobu lze prodloužit na 18 měsíců, pokud příspěvek čerpá i druhý rodič),
- Varianta 12 + 2: 1.000 EUR měsíčně do doby, než dítě dosáhne 12 měsíců věku (dobu lze prodloužit na 14 měsíců, pokud příspěvek čerpá i druhý rodič). [14]

Žadatel, nárokující si výplatu příspěvku na péči o dítě, závislého na výši příjmů, je oprávněn čerpat poslední variantu tohoto příspěvku:

- Varianta 12 + 2: 80 % posledního čistého příjmu, max. do výše 2.000 EUR měsíčně do doby, než dítě dosáhne 12 měsíců věku (dobu lze prodloužit na 14 měsíců, pokud příspěvek čerpá i druhý rodič). [2]

Příspěvek na školní výdaje (Schulstartgeld)

Jednorázový příspěvek, poskytovaný na úhradu výdajů spojených se studiem žáka ve věku od 6 do 15 let. Tato částka se přiznává pravidelně v září, na začátku každého školního roku, v pevné výši 100 EUR. [2]

Příplatek pro početné rodiny (Mehrkindzuschlag)

Tento příplatek představuje doplňkové opatření k přídavku na děti a zvýhodňuje početnější rodiny s dětmi. Dávka je určena každému třetímu a dalšímu dítěti v rodině, na něž byly poskytnuty přídavky na děti, přičemž měsíční výše této dávky činí 20 EUR. Primárním předpokladem pro přiznání příplatku je skutečnost, že zdanitelný

rodinný příjem za kalendářní rok, předcházející roku podání žádosti o tuto dávku, nepřesáhl částku 55.000 EUR. [2]

Příspěvek na jízdné pro studenty (Fahrtenbeihilfen für Schüler/innen und Lehrlinge)

Jednorázová paušální částka, snižující studentům náklady na dopravu mezi místem bydliště a sídlem školy či internátního ubytovacího zařízení. Měsíční výše příspěvku je přiznána studentům dle počtu kilometrů mezi dvěma výše uvedenými místy, nejnižší hranice příspěvku tak činí 4,40 EUR, přičemž maximální měsíční částka může činit až 58 EUR. [17]

3.2.2 Peněžní dávky vyplácené ze systému důchodového pojištění a systému pojištění pro případ nezaměstnanosti

Peněžítá pomoc v těhotenství a mateřství (Wochengeld)

Nárok na výplatu dávky mají všechny rodičky, které jsou zaměstnány nebo pobírají dávky v nezaměstnanosti či se účastní tzv. profesní rehabilitace. V době, ve které ze zdravotních důvodů nemohou pracovat (zpravidla tato doba činí 8 týdnů před porodem a 8 týdnů po něm), jsou těmto ženám pravidelně vypláceny dávky v mateřství. V případě předčasných, vícečetných porodů či porodů císařským řezem se doba, po kterou lze příspěvek pobírat, prodlužuje až na 12 týdnů. [14]

Tato mateřská dávka je vypočítána dle průměrné čisté výše mzdy za posledních 13 týdnů (3 měsíce). Ženy, které vykonávají činnost OSVČ mají nárok na dávky, vyplácené v paušální výši a po stejnou dobu jako žadatelky v zaměstnaneckém poměru, taková výše může činit až 52,07 EUR za kalendářní den. U zaměstnaných žen, jejichž výdělek je nižší než minimum, zakládající účast na povinném pojištění, činí tento příspěvek 8,80 EUR za den. [59]

3.2.3 Daňová zvýhodnění pro rodiny s dětmi

Jako velice významná forma pomoci slouží rodinám v Rakousku rovněž systém daňových zvýhodnění. Příjemcům jsou poskytovány nejrůznější úlevy v podobě daňových bonusů, vyrovnávacích příspěvků či daňových odpočtů pro samoživitele.

Podstatné daňové výhody zajišťují následující příspěvky:

Daňový bonus na dítě (Kinderabsetzbetrag)

Pro osoby pobírající přídavky na děti je vyhrazena možnost uplatnit daňový bonus na dítě. Od roku 2009 je výše tohoto bonusu stanovena na 58,40 EUR na každé dítě a vyplácí se automaticky společně s přídavky na děti prostřednictvím výnosů z daní. [14]

Daňový bonus na výživné (Unterhaltsabsetzbetrag)

Toto daňové zvýhodnění mohou čerpat osoby, které jsou ze zákona povinny platit alimenty dítěti, jež nežije s výše zmíněnou osobou ve společné domácnosti a zároveň se na toto dítě nevztahují žádné přídavky na děti. Měsíční částka pro první dítě činí 29,20 EUR, pro druhé dítě lze uplatnit slevu 43,80 EUR a na každé další dítě se vztahuje zvýhodnění ve výši 58,40 EUR měsíčně. [56]

Daňový bonus pro samoživitele (Alleinverdiener/innen bzw. Alleinerzieher/innenabsetzbetrag)

Samoživitelům neúplných rodin (tzn. svobodným matkám či otcům) je určen daňový bonus ve výši:

- 494 EUR pro jedno dítě,
- 669 EUR pro dvě děti,
- 889 EUR pro tři děti,
- 220 EUR pro každé další dítě. [50]

Odpočet od základu daně (Kinderfreibetrag)

Osoby pobírající přídavky na děti mohou taktéž uplatnit snížení základu daně, a to výši 220 EUR ročně na každé dítě, na které byly pobírány přídavky nejméně 6 měsíců v kalendářním roce. [2]

Mimo výše uvedené základní daňové úlevy existují v Rakousku zároveň další specifická daňová opatření, která zmírňují daňovou zátěž poplatníkům například v mimořádných situacích, přičemž stejně jako v českých podmínkách, i v Rakousku platí, že dávky vyplácené prostřednictvím systému sociálního zabezpečení jsou od daně osvobozeny.

3.2.4 Pracovně-právní opatření

K harmonizaci rodinného a pracovního života jsou v Rakousku, stejně jako v České republice a dalších zemích OECD vyčleněny speciální služby a opatření, jejichž

primárním posláním je pomoci těmto rodičům skloubit pracovní život a zároveň neohrozit výchovu a rozvoj dítěte.

Již od útlého věku dítěte tak rodiče mohou využít možnosti zůstat s dítětem doma až do dovršení 24 měsíců (2 let) jeho věku, přičemž tuto dobu, ve které mohou zároveň pobírat příspěvek na péči o dítě dle zvolené varianty, si na základě písemné žádosti mohou mezi sebou rozdělit. [11]

U zaměstnavatelů, kteří disponují více jak 20 zaměstnanci a doba rodiče v tomto zaměstnání trvala nejméně 3 roky, je možné, aby tento rodič požádal zaměstnavatele o poskytnutí tzv. částečného pracovního úvazku pro rodiče (Elternteilzeit). Předpokladem využívání této formy pracovního poměru je skutečnost, že tento úvazek bude rodič využívat nejdéle do doby začátku povinné školní docházky dítěte, nejvýše však do 7 let tohoto dítěte. [11]

Jakmile se rodiče, pečující o dítě v Rakousku, zařadí zpět do pracovního procesu, mohou své dítě svěřit po čas své pracovní doby do péče některého z institucionálních zařízení, které jsou svým fungováním velice podobné českým institucím. Dítě od tří let do předškolního věku tak může být přihlášeno do mateřské školy, přičemž od školního roku 2010/2011 funguje ve všech rakouských mateřských školách nařízení vlády, které stanovuje dětem starším 5 let nejméně půldenní (16 hodin) docházku v mateřské škole jako povinnou. [22]

3.2.5 Ostatní opatření

Pečovné (Pflegegeld)

Na výplatu této dávky mají dle zákona nárok ti příjemci, kteří dlouhodobě pečují o těžce tělesně či psychicky postiženou blízkou osobu či se starají o dítě v pěstounské péči v minimální době trvání 65 hodin za měsíc. [57] Výše tohoto příspěvku se dále člení do 7 stupňů dle měsíční délky trvání péče (viz příloha B).

Mimořádná dovolená z důvodu péče (Plegefreistellung)

Nárok na tuto formu dovolené mají především pracující rodiče, kteří pečují o vlastní či nevlastní dítě, popř. dítě v pěstounské péči, žijící s nimi ve společné domácnosti, stejně tak o jiného člena rodiny, rovněž sdílejícího společnou domácnost.

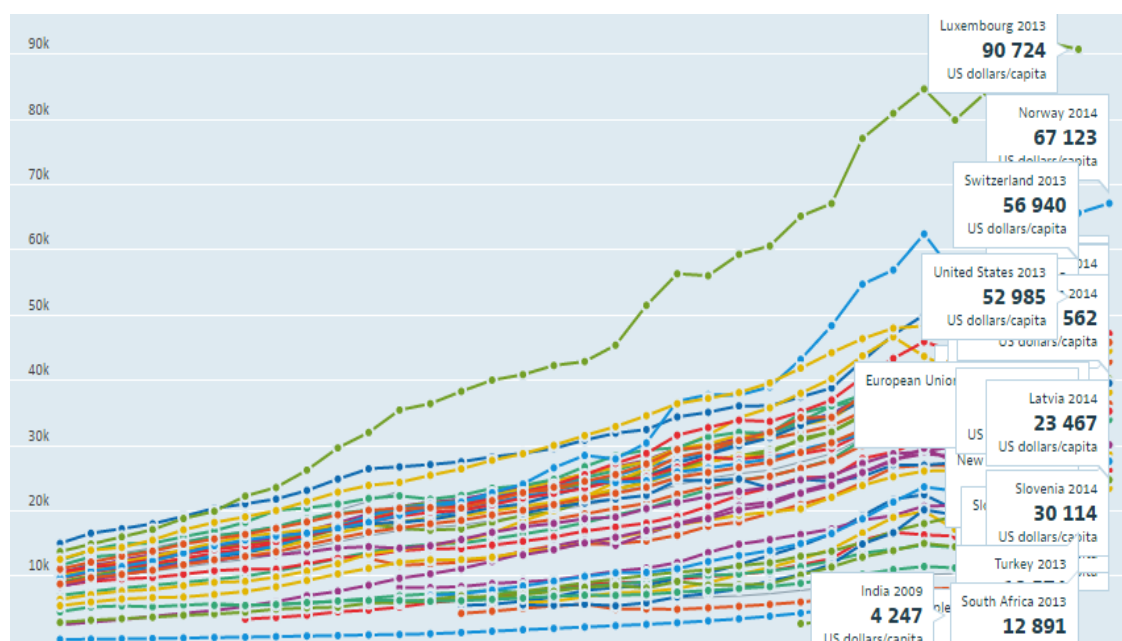
Toto opatření je poskytováno po nezbytně dlouhou dobu v průměrné maximální délce jednoho pracovního týdne dle ustanovení § 16 zákona č. 390/1976 BGBl. [3]

4 Současný systém státní rodinné politiky v Lucembursku

4.1 Charakteristické znaky sociálního systému

Navzdory velice malé rozloze, kterou Lucembursko zaujímá, je velice příznivým ukazatelem pro toto velkovévodství jeho silné hospodářské postavení mezi ostatními evropskými zeměmi. Stabilní stav lucemburského hospodářství rovněž dokazuje nízká míra tamější nezaměstnanosti či inflace. Dynamickou tendenci lucemburské ekonomiky ostatně potvrzuje skutečnost, že tato země dosahuje nejvyššího HDP na obyvatele na světě, jak je patrné z grafu č. 4 dle statistického šetření OECD.

Obr. č. 6: Komparace HDP ve světovém měřítku

Zdroj: [36, s. 1]

Stejně jako sociální systém Rakouska i lucemburský systém sociálního zabezpečení vychází z tzv. Bismarckovo modelu, jež vznikl v 80. letech 19. století na základě koncepce německého kancléře Otto von Bismarcka. Tento klasický model je poskytovatelem zásluhových dávek a ukládá povinnost sociálního pojištění, realizovaného veřejnoprávními korporacemi, čímž značně potlačuje působení nestátních institucí v této oblasti.

Ačkoliv si Lucembursko může bezpochyby dovolit velkorysejší sociální politiku než řada chudších zemí, v rámci menšího historického pozorování lze však vysledovat

nepatný pokles výdajů určených na sociální účely. Zatímco v roce 2003 lze hovořit o Lucembursku jako o nejbohatším státu EU, poskytujícím taktéž nejvyšší sociální výdaje, v roce 2006 již zaujímá 9. místo v tomto hodnocení a např. v roce 2012 se dokonce nachází již pod evropským průměrem sociální sazby (viz příloha A). [24] [49]

Lucemburský systém sociálního zabezpečení se větví do celkem 7 oblastí a zabezpečuje výplatu následujících dávek:

- nemocenské dávky, dávky v mateřství a dávky na dlouhodobou péči,
- dávky při pracovních úrazech a nemocech z povolání,
- dávky v invaliditě,
- dávky ve stáří a pozůstalostní dávky,
- dávky v nezaměstnanosti,
- dávky při předčasném odchodu do důchodu,
- rodinné dávky. [13]

System sociální ochrany je z převážné části financován příspěvky zaměstnanců a zaměstnavatelů, přičemž zákon ukládá povinnost zaměstnancům hradit příspěvky na pojištění pro případ mateřství, nemoci, dlouhodobé péče a v rámci důchodového pojištění. Toto pravidlo neplatí naopak v případě rodinných dávek, dávek v nezaměstnanosti či pojištění pro případ pracovního úrazu. [13]

Jak již bylo výše uvedeno, lucemburský systém sociálního zabezpečení je organizován prostřednictvím veřejnoprávních korporací, kterých se na území Lucemburska v současné době nachází celkem 10. Koordinaci a kontrolu nad těmito institucemi dle zákona zajišťují Všeobecná inspekce sociálního zabezpečení a odpovědné ministerstvo pro danou oblast. [13]

V návaznosti na hlavní téma této práce je vhodné uvést, že dávky poskytované rodinám s dětmi spadají do kompetence pouze jedné instituce a to Státní pojišťovny pro rodinné dávky (Caisse nationale des prestations familiales). [13]

4.2 Podpora rodin s dětmi v Lucembursku

Nárok na výplatu peněžitých příspěvků mají zpravidla ty rodiny, které splňují odpovídající podmínky pro výplatu jednotlivých druhů rodinných dávek, přičemž základní podmínkou je, že tyto rodiny žijí na území Lucemburska. Nárok na výplatu

rodinných dávek není kromě dávky rodičovské dovolené vázán ani na pracovní činnost žadatele, ani na úhradu příspěvků na sociální pojištění či státní příslušnost tohoto žadatele.

Finanční podpora pro rodiny s dětmi v Lucembursku může mít podobu přídavků či dávek, které se dále člení dle periodicity vyplácení následovně:

Tab. č. 2: Finanční podpora rodin s dětmi v Lucembursku

jednorázová platba	měsíční platba	roční platba
porodné	dávka rodičovské dovolené	příspěvek na začátku školního roku
dávky v mateřství	všeobecné přídavky na děti	

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015, dle [7]

4.2.1 Jednorázové příspěvky

Porodné (Geburtenzulage/Allocation de naissance)

Oproti České republice vyplácí Lucembursko nastávajícím matkám dávku porodného nejen po porodu, nýbrž i v předporodním období. Příspěvek je tak celkově rozdělen do 3 fází výplaty, a to v prenatálním období, v období porodu a v období postnatálním. [27]

Aby rodička byla oprávněna k udělení této jednorázové dávky, je zapotřebí, aby se podrobila 5 zákonem předepsaným lékařským vyšetřením a stejně tak podstoupila vyšetření v postnatálním období, a to nejvýše do 8 týdnů po termínu porodu. [13]

Předpokladem pro výplatu dávky je rovněž místo narození dítěte v Lucembursku a absolvování všech lékařských prohlídek tohoto dítěte do 2 let jeho věku. [13]

Částka porodného pro jedno dítě činí 580,03 EUR, v případě vícečetných porodů je tato částka poskytována každému dalšímu dítěti. [27]

Dávky v mateřství (Mutterschaftszulage/Allocation de maternité)

Pro nárokování mateřské dávky, spadající svým určením do systému nemocenského pojištění, je zapotřebí, aby nastávající matka byla dle zákona povinně pojištěna, a to minimálně po dobu 6 měsíců v roce, jež předcházely roku odchodu na mateřskou dovolenou. [13]

Tyto dávky se ženám vyplácejí po dobu 16 týdnů (8 týdnů před termínem porodu a 8 týdnů po něm) a jejich týdenní výše činí částku 194,02 EUR či popř. částku za celých 16 týdnů v maximální výši 3.104, 32 €. Předpokladem pro uznání nároku na výplatu tohoto příspěvku v prenatálním období (8 týdnů před porodem) je předložení osvědčení s předpokládaným termínem porodu příslušné pojišťovně. [38]

4.2.2 Měsíční příspěvky

Dávka rodičovské dovolené (Elternurlaubsgeld/Le congé parental)

O dávku rodičovské dovolené může požádat první rodič v návaznosti na mateřskou dovolenou, popř. druhý rodič do 5 let věku dítěte, kdy současně daný rodič není výdělečně činný či nejvýše vykonává výdělečnou činnost v omezeném rozsahu a to nejvýše jedné poloviny běžné pracovní doby. [13]

Aby dávka mohla být potenciálnímu příjemci vyplacena, je zapotřebí, aby tento uchazeč v předstihu doložil osvědčení z posledního zaměstnání, které stvrzuje, že tento žadatel před odchodem na rodičovskou dovolenou setrval v pracovním poměru u tohoto zaměstnavatele se sídlem Lucembursku po dobu minimálně 1 roku. V případě, že žadatel nebyl zaměstnán, je nutné, aby doložil příslušnými dokumenty, že se zabýval samostatně výdělečnou činností. [13]

Rodičovská dovolená v lucemburském sociálním prostředí trvá úhrnem 6 měsíců (na jedno dítě) či 12 měsíců v případě částečné rodičovské dovolené, kdy rodič vykonává práci v omezeném polovičním rozsahu. [13]

Jednotlivé paušální platby dávky jsou inkasovány vždy v pravidelném měsíčním intervalu a pro dobu rodičovské dovolené ve výši 6 měsíců dosahují částky 1.778,31 EUR. V případě polovičního pracovního úvazku, kdy příjemce pobírá tuto dávku po dobu 12 měsíců, činí částka příspěvku 889,15 EUR měsíčně. [35]

Všeobecné přídavky na děti (Kindergeld/Les allocations familiales)

Všeobecné přídavky na děti se vyplácejí zpravidla od měsíce narození do doby dosažení 18 let věku dítěte s možnou prolongací výplaty do 27 let věku, pokud se toto dítě dále soustavně vzdělává studiem na střední škole (pro podporu studentů na vysoké škole je zřízena zvláštní forma příspěvku) či trpí určitým druhem zdravotního handicapu. [13]

Výše pravidelné měsíční částky se odvíjí dle počtu vychovávaných dětí v domácnosti, viz tabulka č. 3 níže.

Tab. č. 3: Měsíční výše přídavků na děti dle počtu vychovávaných dětí

počet dětí	měsíční výše přídavků
1	185,60 EUR
2	440,72 EUR
3	802,74 EUR
4	1 164,56 EUR
5	1 526,38 EUR

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015, dle [38]

Pro každého následujícího potomka se dále výše této částky zvyšuje na 361,82 EUR měsíčně. [38]

Tuto formu podpory je rovněž možno využít pro částečnou kompenzaci nákladů v případě pěstounské péče o dítě či adopce, přičemž první výplata příspěvku probíhá zpravidla s účinností od prvního měsíce po přijetí rozhodnutí o přiznání dítěte do náhradní rodinné péče. [7]

4.2.3 Roční příspěvky

Příspěvek na začátku školního roku (Schul anfangszulage/L' allocation de rentrée scolaire)

Záměrem této pravidelné každoroční dávky je poskytnout finanční pomoc rodičům se studujícími dětmi formou peněžní kompenzace, určené ke krytí vyšších výdajů na počátku školního roku.

Výše příspěvku na začátku školního roku se mění v závislosti na věku dítěte a počtu dětí, které v domácnosti žijí, přičemž tato roční platba je obvykle vyplácena v srpnu před začátkem nového školního roku a právo na výplatu tohoto příspěvku má každé studující dítě v Lucembursku, starší 6 let věku, na které je současně vyplácena rodinná dávka všeobecných přídavků na děti. [13]

Náklady, potřebné ke zkvalitnění studia jsou vypláceny ve formě ročního příspěvku následovně:

Tab. č. 4: Každoroční výše příspěvku na začátku školního roku

Počet dětí v domácnosti	Výše příspěvku na dítě	
	6-11 let	12 let a více
1	113,15 EUR	161,67 EUR
2	194,02 EUR	242,47 EUR
3	274,82 EUR	323,34 EUR

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015, dle [38]

4.2.4 Daňová opatření

Daňová zvýhodnění pro rodiny s dětmi se svým charakterem řadí mezi základní ekonomické nástroje lucemburské rodinné politiky. V návaznosti na lucemburský daňový systém je nutno podotknout, že Lucembursko v počtu daňových pásem, kterých je v současné době celkově 19, drží nepopíratelně rekord. [53] Progresivní sazba daně se v současné době pohybuje v rozmezí 0 % až 43,6 %, přičemž konečná daň vždy závisí na výši zdanitelného příjmu a rodinném stavu daňového poplatníka. [54] Každý rodič, získávající příjem na území Lucemburska, je tak oprávněn si v aktuálním roce odečíst od základu daně následující nezdánitelné části:

- **výdaje na vzdělání dětí** – do výše úhrnné roční částky 3.480 EUR na jedno dítě, pokud toto dítě nesdílí s poplatníkem společnou domácnost,
- **výdaje na domácnost a péči o děti** – do 3.600 EUR za rok,
- **uhrazené výživné** – do 24.000 EUR za rok. [54]

Rodič v roli daňové poplatníka může rovněž uplatnit následující formy daňových slev:

- **sleva na dítě** – měsíční částka 76,88 EUR na jedno dítě, poskytovaná prostřednictvím Státní pojišťovny pro rodinné dávky (Caisse nationale des prestations familiales),
- **sleva pro rodiče samoživitele** – v roční úhrnné výši 750 EUR. [54]

4.2.5 Pracovně-právní opatření

Podobně jako předchozí dvě vybrané země i Lucembursko umožňuje rodičům s dětmi využívat alternativních forem pracovní doby a uspokojivěji tak skloubit profesní a rodinný život.

Ačkoliv úpravu pracovní doby a alternativní formy pracovního úvazku využívá v Lucembursku pouze malá skupina obyvatel, přičemž i nadále z 94 % převažuje čerpání plného pracovního úvazku, došlo v průběhu minulých let ke zdatelnému zlepšení této situace. V současné době tak částečný pracovní úvazek čerpá téměř 19 % pracujících obyvatel, což ovšem v souvislosti s evropským průměrem stále dosahuje podprůměrné hodnoty. Agentura CzechTrade rovněž stvrzuje: „*Přes nárůst počtu mužů v práci na částečný úvazek zůstává Lucembursko na posledních příčkách EU28, za ním figurují jen Bulharsko, Česká republika, Slovensko a Polsko.*“ [28, s. 1] Nutno uvést rovněž skutečnost, že takto upravenou pracovní dobu z převážné části využívají více pracující ženy. [1]

V oblasti státní institucionální péče o dítě nabízí stát dětem bezplatné vzdělání jak v období předškolního věku, tak i školního. Děti předškolního věku mohou podobně jako v děti České republiky navštěvovat jesle a později mateřské školy, přičemž povinná školní docházka začíná dle lucemburských zákonných norem již od 4 let věku dítěte. [51]

Lucemburský školní systém je dvoustupňový, tzn. první stupeň, trvající od 4 do 11 let věku dítěte a druhý stupeň, trvající od 12 do 18 let věku dítěte, zakončený maturitou či výučním listem. [51]

Specifická je rovněž jazyková náročnost po celou dobu studia. Lucemburský školní systém, založený na multilingvismu, vede děti již od útlého školního věku k jazykové vybavenosti, přičemž už na prvním stupni vzdělání je požadováno, aby dítě bylo schopno plynule komunikovat ve třech úředních jazycích Lucemburska – v němčině, francouzštině a lucemburštině. Jazykové výuce v lucemburských školách je z toho důvodu vyhrazeno až 60 % času. [51]

5 Komparace systémů rodinné politiky ČR, Rakouska a Lucemburska

5.1 Porovnání sociálních systémů vybraných zemí v širším pojetí

Dle zdůvodnění Evy Mitchell v obecné rovině platí, že: „*způsob, jakým stát v rámci své sociální politiky zajišťuje občanům sociální ochranu, může mít mnoho podob. Některé země intervnují pouze v nejnútnejším případě, některé poskytují pomoc plošněji.*“ [34, s. 12] S ohledem na země Evropské unie je tak možné připustit, že jednotlivé členské země budují pro své občany oproti mimoevropským státům velice hustou a plošnou sociální síť. Této skutečnosti lze ovšem rovněž prisoudit vzniklé hospodářské zpomalení evropských států na světových trzích, jelikož propracované sociální systémy a přílišné ochranářství zbytečně tento vývoj brzdí. [52]

V porovnání s ostatními mimoevropskými zeměmi, které jsou rovněž členy OECD (např. Kanada, USA, Japonsko apod.) vykazují tyto země oproti zemím EU značně nižší míru výdajů určených na sociální účely. Jednotlivé systémy sociální ochrany jsou tak skromnější na určité typy příspěvků a tím sekundárně tolik nezatěžují daňové poplatníky. Odvrácenou stranou těchto sociálních modelů však může být skutečnost, že v konečném důsledku nejvíce utrpí osoby, které si sami nezajistí žádný druh pojištění či penzijního zabezpečení. Osoby nepojištěné totiž často v případě určité sociální události nejsou schopny z vlastních prostředků uhradit potřebné náklady, přičemž názornou ukázkou může demonstrovat kupř. systém zdravotního pojištění v USA. [52]

Nyní se naskytá otázka, jak si stojí ve srovnání se sociálními výdaji ostatních států 3 zvolené země – Česká republika, Rakousko a Lucembursko? Jakýmsi vodítkem může být ukazatel sociální sazby těchto zemí za posledních 5 let. Jak podrobně ilustruje tabulka v příloze A, nadprůměrnými sociálními výdaji disponuje Rakousko, za ním se lehce pod evropským průměrem vyskytuje Lucembursko a třetí místo v této komparaci zaujímá Česká republika, která se dle tohoto hodnocení ocitá spíše v poslední čtvrtině zemí s podprůměrnými sociálními výdaji. Důvodem je fakt, že český sociální systém je oproti rakouskému či lucemburskému z větší míry financován z veřejných zdrojů a soukromá spoluúčast českých občanů na jeho financování je oproti jiným zemím mizivá - viz tabulka v příloze C, která znázorňuje podíl veřejných a soukromých zdrojů na typickém příkladu financování zdravotní péče mezi vybranými 3 zeměmi v roce 2012.

V návaznosti na zjišťování příbuzných a odlišných znaků jednotlivých systémů sociálního zabezpečení ve třech výše zmíněných zemích je důležité uvést základní předpoklad pro poskytování dávek ze systému sociálního zabezpečení, kterým je existence sociálního pojištění - to je pevně zakořeněno ve všech třech zemích. Osoba, nárokuje si určitý typ sociální dávky je tak oprávněna k výplatě této dávky pouze v případě, že pravidelně finančně přispívá prostřednictvím pojistného na sociální pojištění.

V České republice příspěvek na sociální pojištění představuje 6,5 % z vyměřovacího základu u zaměstnanců účastných na důchodovém pojištění, popř. 8,5 % u zaměstnanců účastných II. pilíře důchodové reformy a 25 % z vyměřovacího základu, které odvádí zaměstnavatelé na důchodové pojištění, státní politiku zaměstnanosti a nemocenské pojištění. [48] Při pohledu na výši rakouských příspěvků na sociální pojištění lze konstatovat, že rakouští zaměstnanci ve srovnání s českými přispívají ve větší míře, přičemž rakouští zaměstnavatelé naopak v menší. Zaměstnanec tak zde odvádí v úhrnu 17,2 % z vyměřovacího základu na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a pojištění v nezaměstnanosti, přičemž souhrnná sazba zaměstnavatele, doplněná navíc o příspěvek na úrazové pojištění činí 20,55 %. [58] V Lucembursku se sazby na sociální pojištění pro 2015 odváděné zaměstnancem a zaměstnavatelem nacházejí relativně v podobné výši. Zaměstnanec tak v základní výši hradí 12,2 % z vyměřovacího základu na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a zvláštní typ životního pojištění, přičemž zaměstnavatel z vyměřovacího základu odvádí 12,52 % na účely nemocenského pojištění, důchodového pojištění a úrazového pojištění. [54]

5.2 Komparace přímé podpory rodin s dětmi ve vybraných zemích

Komparace přímé finanční podpory, určené rodinám s dětmi ve 3 vybraných zemích OECD (v České republice, Rakousku a Lucembursku), je vypracována ve vztahu k České republice a k českému systému sociálního zabezpečení platnému od 01. 01. 2015. Hlavní pozornost bude upřena především na shodné i specifické formy pomoci, poskytované rodinám s dětmi v jednotlivých zemích a na předpoklady pro uplatnění nároku na tyto druhy podpory. Okrajově bude rovněž poukázáno na rozdílnou výši vyplácených příspěvků v těchto zemích, avšak této odlišnosti nebude přisuzován natolik důležitý význam vzhledem k různé ekonomické výkonnosti jednotlivých zemí.

Primárním záměrem této kvalifikační práce je tedy především klasifikovat a porovnat jednotlivé formy podpor namísto makroekonomických kalkulací.

Přímá podpora pro rodiny s dětmi je ve všech třech zemích realizována prostřednictvím finanční pomoci rodičům s nezaopatřenými dětmi. Taková pomoc je poskytována na základě vzniku určité sociální události, kterou mohou představovat:

- narození dítěte,
- zajištění péče nezaopatřenému dítěti do 6 let věku,
- zajištění péče nezaopatřenému dítěti nad 6 let věku,
- zajištění pěstounské péče nezaopatřenému dítěti.

Následující podkapitoly představují průřez jednotlivými dávkami napříč vybranými zeměmi a vyzdvihnou základních odlišností ve vyplácení těchto příspěvků.

5.2.1 Narození dítěte

Ve spojitosti s očekáváním dítěte stát sehrává důležitou roli v oblasti peněžní podpory mladým párům, kterým pomáhá zmírňovat počáteční finanční výdaje. V tomto směru je orientována rovněž dávka porodného, která je vyjma Rakouska poskytována jak v České republice, tak i v Lucembursku (viz tabulka č. 5 níže). Hlavní účel této dávky zůstává v obou zemích totožný a tím je již výše zmíněná kompenzace vyšších finančních nákladů, vzniklých mladým rodičům v souvislosti s narozením dítěte. Základní odlišnost se ovšem nachází ve způsobu vyplácení a počtu dětí, na které se tato dávka vztahuje. Zatímco v České republice je příspěvek porodného vyplácen jednorázově po porodu prvního či druhého živého dítěte a pro vznik nároku na výplatu porodného je rozhodující výše příjmu rodiny, v Lucembursku se tato dávka přiznává ve 3 fázích: v předporodní fázi, v období porodu a poporodní fázi, přičemž sociální štedrost Lucemburska zde odráží skutečnost, že porodné je vypláceno každému živě narozenému dítěti a příjem rodiny není klíčový.

Tab. č. 5: Formy dávek před či po narození dítěte v ČR, AT, LU

Druh sociální události	Druh peněžní dávky		
	ČR	Rakousko	Lucembursko
narození dítěte	porodné	x	porodné
	vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	x	x
	peněžitá pomoc v mateřství	peněžitá pomoc v mateřství	dávky v mateřství

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Za zmínku zde stojí rovněž dávka peněžité pomoci v mateřství, která je v různých obdobích vyplácena ve všech třech uvedených zemích. Matky v České republice tak mohou tuto dávku pobírat v nadstandardně dlouhé době 28 týdnů, přičemž měsíční výše dávky činí 70 % vyměřovacího základu, vycházejícího z hrubé měsíční mzdy. Dle průzkumu OECD v roce 2014 tak Česká republika v oblasti mateřských a rodičovských dávek poskytovala v porovnání s výší HDP nejvyšší výdaje ze všech 34 členských zemí. [60] Naproti tomu zbylé dvě země vyplácejí každá 100 % čisté mzdy po dobu celkem 16 týdnů.

5.2.2 Zajištění péče nezaopatřenému dítěti do 6 let věku

Nedílnou součástí péče o dítě je zpravidla dočasné pozastavení výdělečné činnosti jednoho z rodičů, soustavně a řádně pečujícího o narozené dítě. V České republice je k tomuto účelu nastavena možnost čerpání rodičovské dovolené a rodičovského příspěvku s tím souvisejícího (viz tabulka č. 6). Příspěvek zde není vázán na příjem rodiče a zohledňuje se pouze v případě, kdy si tento rodič chce libovolně zvolit délku čerpání dávky a tím i její výši – tento postup není uplatňován ani v jednom z ostatních států a dá se považovat za velice výhodný pro příjemce této dávky. Maximální doba čerpání je, podobně jako u mateřské dovolené, nadprůměrná, neboť dávku lze pobírat až do 4 let věku dítěte.

Tab. č. 6: Formy dávek na péči o dítě do 6 let věku v ČR, AT, LU

Druh sociální události	Druh peněžní dávky		
	ČR	Rakousko	Lucembursko
zajištění péče nezaopatřenému dítěti do 6 let věku	rodičovský příspěvek	příspěvek na péči o dítě	dávka rodičovské dovolené
	přídavek na dítě	přídavky na děti	všeobecné přídavky na děti
	x	příplatek pro početné rodiny	x

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Naproti tomu dávka rodičovské dovolené v Lucembursku je koncipována odlišnou formou. Pro stanovení výše a doby čerpání této dávky je rozhodující skutečnost, zda je rodič dočasně práce neschopný a plně čerpá pracovní dovolenou či v omezené míře dochází do zaměstnání. V prvním případě se jedná o progresivnější variantu vyplácení příspěvku, kdy osoba plně pečující o dítě pobírá tento příspěvek po dobu 6 měsíců a ve dvojnásobné výši než osoba pracující na částečný úvazek, která tento příspěvek čerpá dvakrát déle, tzn. 12 měsíců.

Typově podobným příspěvkem s vlastními specifickými odlišnostmi je v rakouských podmínkách příspěvek na péči o dítě. Matka dítěte si zvolí jednu ze dvou podob příspěvku, přičemž první možná forma je poskytnuta nezávisle na výši jejích předchozích příjmů a celková čerpaná částka příspěvku je odstupňována dle toho zda, matka s dítětem absolvovala všech 10 povinných lékařských vyšetření. Dále si rovněž může zvolit jednu ze 4 délek čerpání této dávky, principiálně totožně jako v českých podmínkách. Druhá forma příspěvku se již od předešlých příjmů žadatele odvíjí a v tomto případě matce není umožněno zvolit si délku čerpání příspěvku a automaticky je jí přidělena pevná doba čerpání do 12 měsíců věku dítěte s maximální prolongací 2 měsíců, pokud příspěvek na péči o dítě čerpá i druhý rodič.

V rámci komparace těchto tří dávek se nejsolidárněji jeví Česká republika, ovšem zajímavé a účinné opatření využívá taktéž Rakousko ve formě povinných lékařských

vyšetření matky a dítěte, které se váží na výplatu rodičovské dávky. Velice obtížně bychom hledali analogii tohoto opatření u nás a to je také možná jedním z důvodů, proč Česká republika neuvážlivě vynakládá horentní prostředky na krytí rodičovských dávek. Pozoruhodně se též liší přídavky na děti v České republice od dávek přídavků v ostatních dvou zemích - na rozdíl od nadstandardního rodičovského příspěvku bohužel zcela protikladně. Česká republika jako jediná z těchto států totiž poskytuje dávku přídavků pouze v návaznosti na výši příjmů dané rodiny, přičemž Rakousko i Lucembursko staví tyto dávky primárně na věku dítěte a počtu dětí v domácnosti.

5.2.3 Zajištění péče nezaopatřenému dítěti nad 6 let věku

V rámci zajištění dítěte staršího 6 let je ve všech státech vyplácen opět přídavek na dítě a to ve všech případech do 26-27 let věku, pokud se dítě do této doby soustavně studiem připravuje na budoucí povolání.

Rakousko a Lucembursko dále studenty podporují prostřednictvím různých speciálních bonusů, jakými jsou příspěvky na školní výdaje či studentské jízdné, které Česká republika postrádá (viz tabulka č. 7).

Tab. č. 7: Formy dávek na péči o dítě nad 6 let věku v ČR, AT, LU

Druh sociální události	Druh peněžní dávky		
	ČR	Rakousko	Lucembursko
zajištění péče nezaopatřenému dítěti nad 6 let věku	přídavek na dítě	přídavky na děti	všeobecné přídavky na děti
	x	příspěvek na školní výdaje	příspěvek na začátku školního roku
	x	příspěvek na jízdné pro studenty	x

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

5.2.4 Zajištění pěstounské péče nezaopatřenému dítěti

Samostatný systém pro výplatu dávek pěstounské péče, který by podobně jako v České republice ukotvoval jeden konkrétní zákon, nemá mezi dvěma zbývajícemi zeměmi

obdoby. Ačkoliv děti v pěstounské péči nejsou opomíjeny, finanční příspěvky na zajištění jejich péče jsou jim a jejich pěstounům vypláceny z prostředků rodinných dávek, nejčastěji z přídatků na děti a příspěvků na péči o dítě, v případě Rakouska kupř. ještě z dávky pečovného.

Tab. č. 8: Formy dávek na zajištění pěstounské péče v ČR, AT, LU

Druh sociální události	Druh peněžní dávky		
	ČR	Rakousko	Lucembursko
zajištění péče nezaopatřenému dítěti v pěstounské péči	příspěvek na úhradu potřeb dítěte	přídavky na děti	přídavky na děti
	odměna pěstouna	příspěvek na péči o dítě	příspěvek na péči o dítě
	příspěvek při převzetí dítěte	pečovné	x
	příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla	x	x
	příspěvek při ukončení pěstounské péče	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

5.3 Komparace nepřímé podpory rodin s dětmi ve vybraných zemích

5.3.1 Daňová opatření

Daňová zvýhodnění se ve všech třech zkoumaných zemích principiálně nijak neodlišují, hlavním záměrem stále zůstává úsilí, co nejvíce zmírnit daňové zatížení rodin a ponechat tak co možná největší množství finančních prostředků v rodinném rozpočtu. Prostřednictvím nejrůznějších forem daňových úlev všechny země dbají na to, aby touto cestou byla zajištěna podpora všem, i nízkopříjmových rodinám, které např. současně nemají nárok na výplatu určitých typů sociálních dávek.

5.3.2 Pracovně-právní opatření

V této oblasti podpory je vhodné poukázat na již lehce nastíněnou otázku částečných pracovních úvazků v České republice. Procento českých rodičů, využívajících tuto formu úvazku je oproti ostatním státům mizivé, přibližně 5 % rodičů v České republice pracuje v upravené pracovní době, ačkoliv v Lucembursku je tato procentuální část více než trojnásobná, v Rakousku dokonce devítinásobná, což rozhodně podněcuje české politické strany k případným reformám.

Institucionální péče o dítě je v jednotlivých zemích koncipována taktéž podobně avšak mírnou odlišnost lze spatřit například v případě Lucemburska, kde je zavedena povinná školní docházka již v rámci mateřské školy pro děti od 4 do 6 let a na rozdíl od České republiky je v tomto směru posílena síť mateřských škol v celé zemi, aby nedocházelo k přetížení kapacity těchto zařízení.

6 Doporučení návrhů pro reformu rodinných opatření v České republice a výsledné zhodnocení

6.1 Doporučená reformní opatření

Na základě provedené analýzy a následného zhodnocení rozdílů a vzájemných podobností dávek přímé a nepřímé podpory, poskytované rodinám s dětmi na území ČR, je dle mého názoru zapotřebí tento systém optimálně přenastavit a tím druhotně přispět k lepšímu postavení České republiky v hodnocení OECD.

Následující text shrnuje klíčové oblasti rodinné podpory, které je v České republice zapotřebí nově a efektivněji koncipovat:

1. Porodné a rodičovský příspěvek

Jako velice příjemnou změnu hodnotím zákonnou úpravu porodného, platnou od 01. 01. 2015, kterou představuje možnost čerpání tohoto příspěvku i na druhého potomka, čímž se tato dávka rozšiřuje mezi více rodin než doposud. Nově přijatou reformu považuji za ideální krok, přičemž o nezbytnou úpravu si tato dávka žádá také v jiných ohledech.

Účelem dávky je podpořit zodpovědné matky finančním příspěvkem na úhradu vyšších počátečních výdajů, spojených s narozením dítěte. Slovo zodpovědnost zde hraje klíčovou roli a pro ověření, zda matka v prenatalním a postnatalním období zodpovědně dbá o své zdraví a zdraví dítěte slouží podmínka, kterou v současné době uplatňuje Lucembursko - účast na zákonem předepsaných lékařských vyšetřeních, jejichž absolvování matky opravňuje k čerpání plné výše porodného. Stejnou strategii doporučuji v případě čerpání porodného v České republice a stejně tak i v případě přiznávání rodičovského příspěvku jednotlivým matkám, kde se především budou sledovat opakovaná lékařská vyšetření samotného dítěte.

Dle stávajících podmínek pro přiznání této dávky je zapotřebí, aby rodinný příjem celkově činil nižší částku, než je částka 2,7 násobku životního minima – tento předpoklad nepovažuji za zcela žádoucí, neboť každá žena by měla mít nárok na porodné bez ohledu na to, jaký příjem je v její rodině dosahován.

2. Přídavek na dítě a příspěvek na školní výdaje

Česká republika v porovnání se zkoumanými státy jako jediná vyplácí přídavek na dítě v závislosti na výši příjmů žadatele. Tuto podmínku nepovažuji za nejšťastnější a dle mého názoru by měla být uchopena opět více z morálního hlediska. Přídavek by tak měl být poskytován všem rodinám bez ohledu na jejich příjem, ovšem směřodlatnou podmínku pro výplatu přídavku by představovala pravidelná docházka dítěte do předškolního zařízení a s nástupem do školy by se tato platba podobně jako v rakouském systému zvyšovala díky speciálním doplňkovým příspěvkům, např. na školní výdaje či jízdné, které se v českých podmínkách aktuálně neposkytují.

3. Pracovně-právní opatření

Jak již bylo v textu dříve nastíněno, Česká republika se dlouhodobě potýká s kritikou ze strany OECD na neochotu českých zaměstnavatelů umožnit svým zaměstnancům či zaměstnankyním po nástupu do práce z mateřské dovolené, ale i z jiných důvodů, vykonávat pracovní úvazek jen v částečné výši. Tito zaměstnavatelé poukazují především na složitý administrativní proces při převádění zaměstnance na alternativní druh pracovního úvazku. Dle mého názoru by proto měli být zaměstnavatelé k těmto úkonům více stimulováni prostřednictvím finančních pobídek ve formě daňových úlev či snížení odváděného příspěvku na sociální zabezpečení.

Zároveň jako užitečný nápad hodnotím současné projekty Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, které jsou součástí Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a jejichž hlavním účelem je oboustranně, tzn. zaměstnance i zaměstnavatele, vhodným způsobem naučit harmonizovat profesní a rodinný život.

6.2 Výsledné zhodnocení

Členství v Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a stejně tak členství v Evropské unii spojuje Českou republiku, Rakousko a Lucembursko v otázkách sociální politiky a přináší jim potřebné směrnice a doporučení pro její příznivý vývoj. Přesto, že každý z těchto států přikládá větší či menší důraz jiným typům rodinných opatření, vyskytují se v komparaci těchto tří zemí i obsahově velice podobné typy podpory, které by se daly též pokládat za základní kameny daných sociálních systémů. Ve všech výše zmíněných zemích lze úspěšně nalézt dávky vyplácené v případě

narození dítěte, péče o dítě do 6 let a nad 6 let věku či speciální formy příspěvků, vyplácené na účely pěstounské péče.

V návaznosti na dávky pěstounské péče je důležité zmínit fakt, že systém vyplácení peněžitých příspěvků v této sociální situaci je v České republice velice důkladně vypracován, což ve srovnání s ostatními zeměmi představuje značnou výhodu. Výjimečným způsobem se Česká republika zasazuje rovněž v rámci čerpání mateřské a rodičovské dovolené a příslušných finančních dávek s nimi spjatých. V porovnání s ostatními zeměmi jsou tyto dávky čerpány bezkonkurenčně nejvýhodněji, což prokazují rovněž statistické údaje OECD, ve kterých Česká republika zaujímá přední příčky mezi zeměmi, které nejvíce druhů peněžních dávek vyplácejí na podporu rodin s dětmi v útlém věku, tzn. od narození do začátku povinné školní docházky dítěte. [6]

Na druhou stranu, jak již vyplývá z výsledků komparace, český sociální systém je ve srovnání s rakouským či lucemburským velice skoupý na doplňkové příspěvky k základním sociálním dávkám a více se orientuje na vyplácení dávek jen v případě vzniku základních sociálních událostí. Pozoruhodný je rovněž fakt, že v případě dávky přídatku na dítě, který je ve zbylých dvou zemích považován za základní rodičovskou dávku, je tento příspěvek v českých poměrech poskytován pouze ve vazbě na příjem žadatele a tím výplata tohoto příspěvku náleží pouze příjmově stabilnějším rodinám.

Dle dostupných informací je rovněž potřebné, aby se stát více zaměřil na nepřímou podporu pro rodiny s dětmi a to především v oblasti pracovně-právních vztahů, kde rozdíly oproti ostatním evropským zemím jsou přímo propastné.

Závěrem lze konstatovat, že finanční stabilita v oblasti sociálního zabezpečení České republiky ve vztahu k ostatním analyzovaným zemím je vcelku únosná, avšak do budoucího časového horizontu bude velkou výzvou přetransformovat stávající sociální systém tak, aby české obyvatelstvo nezneužívalo poskytovaných dávek a mělo větší podíl na spoluúčasti financování tohoto systému.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo klasifikovat a zhodnotit jednotlivé formy podpory určené rodinám s dětmi ve třech vybraných zemích OECD, v České republice, Rakousku a Lucembursku, a takto získané informace dále porovnat mezi jednotlivými státy a výstupově navrhnout případné změny v rodinných opatřeních České republiky.

Práce je obsahově utříděna do 6 samostatných kapitol, přičemž první 4 kapitoly této práce se zabývají teoretickou analýzou rodinné podpory napříč všemi vybranými zeměmi. První kapitola se v teoretické rovině zabývá základními východisky, na kterých jsou prováděny podrobné analýzy v následujících kapitolách – objasněny jsou základní údaje o sociální a rodinné politice a rovněž dílčí formy rodinné podpory. Druhá, třetí a čtvrtá kapitola je vždy samostatně vyhrazena určitému typu rodinné podpory dle vybraného státu. V úvodní části každé z kapitol jsou vždy v širším pojetí přiblíženy charakteristické znaky pro daný sociální systém, aby bylo možné zasadit si rodinná opatření daného státu do širšího sociálního kontextu. Navazující části se již konkrétně zaměřují na podporu rodin s dětmi v jednotlivých zemích a analyzují ji jak z finančního, tak i morálního hlediska.

Praktická část práce, které jsou věnovány dvě poslední kapitoly, již přináší srovnání systémů rodinných opatření mezi jednotlivými zeměmi. Komparace je prováděna ze dvou úhlů a to z pohledu přímé a nepřímé podpory rodinám s dětmi. V rámci porovnávání přímé finanční podpory mezi Českou republikou, Rakouskem a Lucemburskem je základem takovéto komparace vždy určitá sociální rodinná událost, na které je detailně vyobrazena poskytovaná podpora v každé jednotlivé zemi. V případě komparace nepřímé podpory rodinám s dětmi se práce orientuje především na porovnání daňových a pracovně-právních opatření jednotlivých států. Šestá kapitola nabízí průřez jednotlivými reformními opatřeními sociálního systému České republiky, která vyplývají z předchozí prováděné analýzy a komparace všech rodinných podpor zkoumaných států. V rámci výsledného zhodnocení finanční stability České republiky ve vztahu k ostatním zemím je dále na konkrétních výstupech vysvětleno sociální zaměření České republiky, které se na rozdíl od Rakouska i Lucemburska méně orientuje na doplňkové formy sociální podpory a zdůrazněna je rovněž opomíjená morální stránka ve věcech vyplácení rodinných dávek, díky čemuž v České republice často dochází k jejich zneužívání.

Seznam tabulek a obrázků

Obr. č. 1: Principy sociální politiky	07
Obr. č. 2: Distribuce finančních prostředků na sociální ochranu po roce 2003.....	11
Obr. č. 3: Náklady na dávky státní sociální podpory v letech 2009-2013	20
Obr. č. 4: Vztah mezi mírou zaměstnanosti a porodnosti žen v letech 1980-2005	22
Obr. č. 5: Vývoj sociální sazby v letech 2008-2012.....	27
Obr. č. 6: Komparace HDP ve světovém měřítku	39
Tab. č. 1: Organizace rakouského a sociálního pojištění.....	30
Tab. č. 2: Finanční podpora rodin s dětmi v Lucembursku	41
Tab. č. 3: Měsíční výše přídavků na děti dle počtu vychovávaných dětí	43
Tab. č. 4: Každoroční výše příspěvku na začátku školního roku	44
Tab. č. 5: Formy dávek před či po narození dítěte v ČR, AT, LU	49
Tab. č. 6: Formy dávek na péči o dítě do 6 let věku v ČR, AT, LU.....	50
Tab. č. 7: Formy dávek na péči o dítě nad 6 let věku v ČR, AT, LU	51
Tab. č. 8: Formy dávek na zajištění pěstounské péče v ČR, AT, LU.....	52

Seznam použitých zkratek

AT	Rakousko
BGBI.	Bundesgesetzblatt
ČR	Česká republika
ČSSZ.....	Česká správa sociálního zabezpečení
EU	Evropská unie
EU28	Evropská unie s 28 členskými zeměmi
EUR	Euro
FLAF.....	Der Familienlastenausgleichsfonds
HDP	Hrubý domácí produkt
INTERREG.....	Innovation & environment regions of Europe sharing solutions
KBG	Kinderbetreuungsgeld
LU	Lucembursko
OECD.....	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSVČ.....	Osoba samostatně výdělečně činná
USA	United States of America

Seznam použité literatury

- [1] Arbeits- und Beschäftigungsformen in der Großregion. *Groß/Grande Region* [online]. 2014 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: http://www.granderegion.net/de/documents-officiels/Annexes-a-la-declaration-commune/Arbeits-und_Beschaeftigungsformen_DEF.pdf
- [2] BUNDESMINISTERIUM FÜR ARBEIT, Soziales und Konsumentenschutz. *Sozialschutz in Österreich 2014* [online]. April 2014. Wien: Sozialministerium, 2014 [cit. 2015-04-08]. ISBN 978-3-85010-339-8. Dostupné z: http://www.sozialministerium.at/cms/site/attachments/4/1/2/CH2173/CMS1218539525_956/sozialschutz_in_oesterreich.pdf
- [3] Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Urlaubsgesetz, Fassung vom 17.04.2015. *Bundeskanzleramt: Rechtsinformationssystem* [online]. 2015 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008376>
- [4] *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>
- [5] DEVELOPMENT, Organisation for Economic Co-operation and. *Babies and bosses: reconciling work and family life : a synthesis of findings for OECD countries*. Paris, France: OECD, 2007. ISBN 978-926-4032-446.
- [6] DEVELOPMENT, Organisation for Economic Co-operation and. *Doing better for families: reconciling work and family life : a synthesis of findings for OECD countries*. Paris: OECD, c2011, 275 p. ISBN 92-640-9873-9.
- [7] *Die Familienleistungen im Großherzogtum Luxemburg* [online]. Luxembourg: Nationale Kasse für Familienzulagen des Großherzogtums Luxemburg, 2004 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: http://www.wonnebauer.de/cms/fileadmin/migrated/content_uploads/BROCHURE_20_D_01.pdf
- [8] *Die österreichische Sozialversicherung in Zahlen* [online]. Wien: Hauptverband der österreichischen Sozialversicherungsträger, 2015 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <https://www.sozialversicherung.at/portal27/portal/esvportal/content/contentWindow?contentid=10008.555187&action=b&cacheability=PAGE&version=1427199748>.
- [9] *Dokonalé pojištění: Sociální jistoty v Rakousku* [online]. Wien: Österreichisches Gesellschafts- und Wirtschaftsmuseum, 2013 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <https://www.sozialversicherung.at/portal27/portal/esvportal/content/contentWindow?contentid=10008.555129&action=b&cacheability=PAGE>
- [10] DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 200 s. ISBN 978-80-247-3880-2.

- [11] *Elternkarenz: KÜNDIGUNGS- UND ENTLASSUNGSSCHUTZ, TEILUNGSMÖGLICHKEITEN* [online]. Wien: Kammer für Arbeiter und Angestellte für Wien, 2013 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://media.arbeiterkammer.at/wien/PDF/Publikationen/Elternkarenz.pdf>
- [12] EUROPEAN COMMISSION, Directorate-General for Employment. *The social situation in the European Union 2005-2006: the balance between generations in an ageing Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006. ISBN 92-790-3139-2.
- [13] EVROPSKÁ KOMISE. *Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Lucembursku* [online]. © 2012 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Luxembourg_cs.pdf
- [14] EVROPSKÁ KOMISE. *Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku* [online]. © 2012 [cit. 2015-04-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Austria_cs.pdf
- [15] Expenditure on social protection. EUROSTAT. *Evropská komise* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00098>
- [16] FRANCOVÁ, Hana a Aleš NOVOTNÝ. *Sociální politika v základech*. 1. vyd. Praha: Triton, 2008, 185 s. ISBN 978-80-7387-125-3.
- [17] Freifahrt & Fahrtenbeihilfe. *Portal der Arbeiterkammern* [online]. 2014 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: http://www.arbeiterkammer.at/beratung/arbeitundrecht/Lehre/Freifahrt___Fahrtenbeihilfe.html
- [18] GOODY, Jack. *Proměny rodiny v evropské historii: historicko-antropologická esej*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 229 s. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-396-7. Kapitola 11, Současná rodina v praxi, s. 178
- [19] HABÁŇ, Petr. Práce, nebo péče o rodinu? Dilema mohou vyřešit alternativní pracovní úvazky. *Tisková zpráva Ministerstva práce a sociálních věcí ČR* [online]. 2015, č. 1, 10.07.2015 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/20825/TZ_10042015b.pdf
- [20] Höhe des Pflegegeldes. *Help.gv.at: Amtswege leicht gemacht* [online]. 2015 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/36/Seite.360516.html>
- [21] HÖHNE, Sylva. Podpora rodin s dětmi a vliv peněžních transferů na formu rodinného soužití. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2008. 63 s. ISBN 978-80-87007-93-8.

- [22] Kindergärten. *Help.gv.at* [online]. 2014. vyd. Wien [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/37/Seite.370130.html>
- [23] KLAUS, Václav. Mateřská u nás a ve světě. In: *Týdeník EURO: Nestandardní mateřská* [online]. 2010, s. 1 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.klaus.cz/clanky/2542>
- [24] KLVAČOVÁ, Eva a Hana JÍROVÁ. Evropská sociální politika [online]. 2004 [cit. 2015-04-12].
- [25] KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007, 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1
- [26] KUČERA, Milan. *Populace České republiky 1918-1991*. Praha: Česká demografická společnost, 1994, 197 s. Acta demographica, Č. 12. ISBN 8090167470.
- [27] *Les différentes prestations de la CNPF* [online]. Luxembourg: Caisse Nationale des Prestations Familiales du Grand-Duché de Luxembourg, 2014 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: http://www.cnpf.lu/fileadmin/file/cnpf/formation/Brochure_Prestations_CNPF_Janvier_2014.pdf#pageMode=bookmarks
- [28] Lucembursko - práce na částečný úvazek zůstává doménou žen. *CzechTrade: Partner pro váš export* [online]. 2013 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/sluzby-2014/informacni-servis/novinky/lucembursko-prace-na-castecky-uvazek-zustava-26382/>
- [29] MATĚJKOVÁ, Barbora a Jana PALONCYOVÁ. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích : s ohledem na situaci v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. 79 s. ISBN 80-210-3630-3.
- [30] MATLÁK, Ján a kol. *Právo sociálneho zabezpečenia*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 383 s. ISBN 978-80-7380-212-7.
- [31] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2015. Poslední aktualizace 05.01.2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/porodne>
- [32] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2012. Poslední aktualizace 21.12.2012 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/dpp>
- [33] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí* [online]. 2008 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/6778/Rodinna_politika.pdf..

[34] MITCHELL, Eva. *Finanční podpora rodin s dětmi v České republice v evropském kontextu*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2010, 136 s. ISBN 978-80-7330-183-5.

[35] Mutterschaft und Familienzulagen. *LCGB: Deutsche Grenzgänger* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://deutschegrenzgaenger.lu/de/securite-sociale/prestations-familiales/>

[36] OECD. Gross domestic product (GDP) In: *OECD.Stat* [online]. Dostupné z: doi: 10.1787/dc2f7aec-en

[37] OECD. Health: Health care purchaser by provider (HFxHP). In: *OECD.Stat* [online]. [vid. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/>

[38] Paramètres sociaux valables à partir du 1er janvier 2015 (indice 775,17). LCGB INFO-CENTER. *LCGB* [online]. Luxembourg, 2015 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://frontaliersfrancais.lu/files/2014/02/Param%C3%A8tres-sociaux-FR.pdf>

[39] Pauschales Kinderbetreuungsgeld – Zuverdienstmöglichkeiten. *Help.gv.at* [online]. 2015 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/8/Seite.080640.html>

[40] Předpis č. 108/2006 Sb., Zákon o sociálních službách, ve znění pozdějších právních předpisů.

[41] Předpis č. 117/1995 Sb., Zákon o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších právních předpisů.

[42] Předpis č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.

[43] Předpis č. 359/1999 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších právních předpisů.

[44] Předpis č. 401/1992 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších právních předpisů.

[45] Předpis č. 401/2012 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších právních předpisů.

[46] Předpis č. 586/1992 Sb., Zákon České národní rady o daních z příjmů, ve znění pozdějších právních předpisů.

[47] SEIDL, Conrad. Kein Spitzenplatz für Österreich bei Familienleistungen. *Der Standard* [online]. 2014, s. 1, aktualizováno 30.6.2014 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://derstandard.at/2000002450888/Kein-Spitzenplatz-fuer-Oesterreich-bei-Familienleistungen>

[48] Sociální pojištění. *Měsec.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/dane/socialni-pojisteni/pruvodce/>

[49] Studie deutet auf Schwächen im Luxemburger Sozialsystem hin. JW. *Luxemburger Wort* [online]. 2012 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.wort.lu/de/lokales/studie-deutet-auf-schwaechen-im-luxemburger-sozialsystem-hin-4f6374b5e4b0909009683580>

[50] ŠIROKÝ, Jan. *Daňové systémy všech 27 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace v EU se základními judikáty SD EU, včetně zapracování Lisabonské smlouvy a novelizací směrnice 2006/112/ES*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Linde, [2006]-. ISBN 9788072018819.

[51] Školství v Lucembursku. *Velvyslanectví České republiky v Lucembursku* [online]. 2012 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/luxembourg/cz/prakticke_informace_pro_pobyt/skolstvi_v_lucembursku.html

[52] Štědré evropské sociální systémy. *Měšec.cz* [online]. 2006 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/stedre-evropske-socialni-systemy/>

[53] Tarif applicable aux personnes physiques (impôt sur le revenu). *Le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg: Administration des contributions directes du Grand-Duché de Luxembourg* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: http://www.impotsdirects.public.lu/az/t/tarif_pers/

[54] Taxation of individuals Luxembourg 2015. KPMG LUXEMBOURG. *KPMG* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/LU/en/IssuesAndInsights/Articlespublications/Documents/Brochure-Taxation-of-individuals-2015.pdf>

[55] TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 6. podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 290 s. ISBN 978-80-7400-473-5.

[56] Unterhaltsabsetzbetrag. BUNDESMINISTERIUM FÜR FINANZEN. *Bundesministerium für Finanzen* [online]. Wien, 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <https://www.bmf.gv.at/steuern/familien-kinder/unterhaltsabsetzbetrag.html>

[57] Voraussetzungen für das Pflegegeld. *Help.gv.at: Amtswege leicht gemacht* [online]. 2015 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/36/Seite.360512.html>

[58] Wichtige Beiträge in der Sozialversicherung 2015. *Steiermärkische Gebietskrankenkasse* [online]. 2015 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://www.stgkk.at/portal27/portal/stgkkportal/content/contentWindow?contentid=10007.711605&action=2>

[59] Wochengeld. *Portal der Arbeiterkammern* [online]. 2014 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/8/Seite.082100.html>

[60] Zkraťte rodičovskou a vytvořte více školek, radí OECD Česku. BŘEŠŤAN, Robert a Josef PRAVEC. *Ekonom* [online]. 2014 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-61878970-zkrate-rodicovskou-a-vytvorite-vice-skolek-radi-oecd-cesku>

Přílohy

Příloha A: Vývoj sociální sazby v zemích EU v letech 2008-2012 (v % HDP)

Příloha B: Měsíční výše dávky pečovného v Rakousku v závislosti na době trvání péče

Příloha C: Poměr veřejných a soukromých zdrojů na financování zdravotních výdajů
ve třech vybraných zemích OECD v roce 2012

Příloha A: Vývoj sociální sazby v zemích EU v letech 2008-2012 (v % HDP)

Vývoj sociální sazby v zemích EU v letech 2008 - 2012 (v % HDP)					
	2008	2009	2010	2011	2012
Evropský průměr (28 zemí)	26,7	29,5	29,4	29	29,5
Belgie	28,3	30,6	30,1	30,4	30,8
Bulharsko	15,5	17,2	18,1	17,7	17,4
Česká republika	18	20,3	20,2	20,4	20,8
Dánsko	30,7	34,7	34,3	34,3	34,6
Německo	28	31,5	30,6	29,4	29,5
Estonsko	14,9	19	18	16,1	15,4
Irsko	21,2	26,2	29	30,2	32,5
Řecko	26,2	28	29,1	30,2	31,2
Španělsko	22	25,2	25,5	26	25,9
Francie	31,3	33,6	33,7	33,4	34,2
Chorvatsko	18,7	20,8	21	20,7	21,2
Itálie	27,7	29,9	29,9	29,7	30,3
Kypr	19,5	21,1	22,1	22,8	23,1
Lotyšsko	12,7	16,9	17,8	15,1	14
Litva	16,1	21,2	19,1	17	16,5
Lucembursko	21,4	24,3	23,1	22,5	23,3
Maďarsko	22,9	23,4	23,1	22,1	21,8
Malta	18,1	19,6	19,1	18,7	19,4
Nizozemsko	28,5	31,6	32,1	32,3	33,3
Rakousko	28,5	30,7	30,6	29,8	30,2
Polsko	19,4	20,6	20	19,1	18,1
Portugalsko	24,3	26,8	26,8	26,5	26,9
Rumunsko	14,4	17,2	17,6	16,4	15,6
Slovinsko	21,4	24,2	25	25	25,4
Slovensko	16,1	18,8	18,7	18,3	18,4
Finsko	26,2	30,4	30,6	30	31,2
Švédsko	29,5	32	30,4	29,7	30,5
Velká Británie	25,6	28,3	27,9	28	28,8
Island	22	25,4	24,5	25	25,2
Lichtenštejnsko	:	:	:	:	:
Norsko	22,2	26	25,6	25,1	25
Švýcarsko	24,5	26,9	27	26,8	27,5
Černá Hora	:	:	:	:	:
Makedonie	:	:	:	:	:
Srbsko	:	:	24,6	23,2	24,4
Turecko	11,9	14,1	13,5	13,2	13,8

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015, dle [15]

Příloha B: Měsíční výše dávky pečovného v Rakousku v závislosti na době trvání péče

Měsíční výše dávky pečovného v Rakousku v závislosti na době trvání péče		
Doba trvání péče/měsíc	Stupeň péče	Příspěvek
více než 65 hodin	1	154,20 EUR
více než 95 hodin	2	284,30 EUR
více než 120 hodin	3	442,90 EUR
více než 160 hodin	4	664,30 EUR
více než 180 hodin, pokud jsou vyžadovány zvláštní náklady na péči	5	902,30 EUR
více než 180 hodin, pokud je vyžadována nepravidelná péče i v nočních hodinách	6	1 260 EUR
více než 180 hodin, pokud je vyžadována soustavná péče znemožňující výkon jiného zaměstnání	7	1 655,80 EUR

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015, dle [20]

**Příloha C: Poměr veřejných a soukromých zdrojů na financování zdravotních výdajů
ve třech vybraných zemích OECD v roce 2012**

**Poměr veřejných a soukromých zdrojů na financování zdravotních
výdajů ve třech vybraných zemích OECD v roce 2012**

Země <u>Česká republika</u>	
Ukazatel celkové výdaje na zdravotní pojištění v %	
Rok 2012	
Cíl Poměr veřejných a soukromých zdrojů na financování zdravotního pojištění	
Způsob financování	
Veřejné zdroje	82,3
Soukromé zdroje	16

Země <u>Rakousko</u>	
Ukazatel celkové výdaje na zdravotní pojištění v %	
Rok 2012	
Cíl Poměr veřejných a soukromých zdrojů na financování zdravotního pojištění	
Způsob financování	
Veřejné zdroje	72,4
Soukromé zdroje	21,4

Země <u>Lucembursko</u>	
Ukazatel celkové výdaje na zdravotní pojištění v %	
Rok 2012	
Cíl Poměr veřejných a soukromých zdrojů na financování zdravotního pojištění	
Způsob financování	
Veřejné zdroje	77,9
Soukromé zdroje	16,5

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015, dle [37]

Abstrakt

PRUDKÁ, M. *Podpora rodin s dětmi v zemích OECD*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, XY s., 2015

Klíčová slova: systém sociálního zabezpečení, sociální politika, rodinná politika, podpora rodin s dětmi, rodinné dávky, komparace, Česká republika, Rakousko, Lucembursko, OECD

Tématem bakalářské práce je Podpora rodin s dětmi v zemích OECD. Práce se obsahově člení do šesti samostatných kapitol, které se blíže věnují analýze a porovnání systémů rodinné podpory ve třech vybraných zemích OECD. Kapitola první obecně uvádí do problematiky sociální a rodinné politiky a zmiňuje dílčí formy podpory pro rodiny s dětmi. Kapitola druhá, třetí a čtvrtá je každá jednotlivě vyhrazena analýze systému rodinných opatření v České republice, Rakousku a Lucembursku. Pátá kapitola přináší finální porovnání těchto systémů mezi sebou a poslední kapitola na základě této komparace navrhuje případná řešení. Závěr práce je určen ke zhodnocení finanční stability České republiky ve vztahu k ostatním zkoumaným zemím.

Abstract

PRUDKÁ, M. *Support for families with children in OECD countries*. Bachelor thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, XY p., 2015

Key words: social security system, social policy, family policy, support for families with children, family benefits, comparison, Czech Republic, Austria, Luxembourg, OECD

The topic of my Bachelor thesis is Support for families with children in OECD countries and the aim of this thesis is to analyse and compare, in a theoretical way, individual family benefits in chosen three member countries of OECD – Czech Republic, Austria and Luxembourg. In the first part, general information about social and family policy are presented and there are also described the main types of support for families with children. The thesis then separately identifies the uses of aforementioned types of family support in each of three countries. The fifth part compares family benefits between countries in detail and the last part suggests possible solutions. In conclusion, this thesis evaluates Czech financial stability in relation to the other selected countries.